

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1898. Andra Kammaren. N:o 36.

Onsdagen den 4 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 27 nästförflutna april.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Afskrift.

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Hans Andersson i Nöbbelöf, som lider af ansigtsexzem, är tills vidare förhindrad att närvara vid kammarens sammanträden; intygas härmed. Stockholm den 3 maj 1898.

Vidimeras
A. Andersson. Nils Andersson,
Riksdagsman.

Arvid Afzelius,
praktiserande läkare.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i bevillningsutskottets memorial n:is 20, 21 och 27 samt statsutskottets memorial n:is 64, 78 och 79 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, och denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar, enligt nedanintagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

*Gemensamma
omröstningar.*

Första omröstningen.

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att tullsatsen för tallfrö skall bestämmas till 4 kronor för kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att tullsatsen för ifrågavarande artikel skall höjas till 3 kronor för kilogram.»

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 99 Ja och 125 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 108 Ja och 32 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	99 Ja och 125 Nej,
sammanräkningen visar	207 Ja och 157 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Andra omröstningen.

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att tullsatsen för granfrö skall höjas till 1 krona 50 öre för kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att tullsatsen för ifrågavarande artikel skall höjas till 1 krona för kilogram.»

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 103 Ja och 120 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 110 Ja och 31 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	103 Ja och 120 Nej,
sammanräkningen visar	213 Ja och 151 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Tredje omröstningen.

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att klöfverfrö skall åsättas en tullsats af 20 öre för kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att gällande tullfrihet för ifrågavarande artikel skall bibehållas.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknings, och utföll omröstningen med 86 Ja och 139 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 92 Ja och 48 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	86 Ja och 139 Nej,
sammanräkningen visar	178 Ja och 187 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Fjerde omröstningen.

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att tullsatsen för timotejfrö skall höjas till 10 öre för kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att gällande tullsats för ifrågavarande artikel, 5 öre för kilogram, skall bibehållas oförändrad.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått,

Gemensamma omröstningar. att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 80 Ja och 141 Nej.

(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 95 Ja och 46 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 80 Ja och 141 Nej,

sammanräkningen visar..... 175 Ja och 187 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Femte omröstningen.

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att superfosfat skall åsättas en tull af 25 öre för 100 kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att gällande tullfrihet för superfosfat skall bibehållas.»

Sedan voteringsedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 80 Ja och 140 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 107 Ja och 34 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 80 Ja och 140 Nej,

sammanräkningen visar..... 187 Ja och 174 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Sjette omröstningen.

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att gällande tullfrihet för silke, rätt, ofärgadt, skall bibehållas, och att tullen å silke, färgadt eller blekt, skall bibehållas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit,
att silke, rått, ofärgadt, skall åsättas en tullsats af 2 kronor för kilogram, och
att tullsatsen för silke, färgadt eller blekt, skall höjas till 3 kronor för kilogram.»

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 75 Ja och 140 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 107 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	75 Ja och 140 Nej,
sammanräkningen visar	182 Ja och 168 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Sjunde omröstningen.

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att rubriken »Velocipeder» i tulltaxan skall erhålla följande förändrade lydelse:

Velocipeder:

färdiga	1 stycke	25: —
delar deraf	1 kilogram	2: —

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att nu gällande tullsats för velocipeder eller delar deraf, 15 procent af värdet, skall bibehållas oförändrad.»

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått,

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 92 Ja och 126 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 118 Ja och 21 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	92 Ja och 126 Nej,
sammanräkningen visar	210 Ja och 147 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Åttonde omröstningen.

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen må till krigsfartygsmateriel bevilja ett belopp af 6,699,000 kronor och deraf på extra stat för år 1899 anvisa 3,407,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren beslutit att till krigsfartygsmateriel bevilja ett belopp af 4,947,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1899 anvisa 2,500,000 kronor.»

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 41 Ja och 182 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 116 Ja och 26 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	41 Ja och 182 Nej,
sammanräkningen visar	157 Ja och 208 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Nionde omröstningen.

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen må af extra stat för år 1899 anvisa ett belopp af 137,000 kronor att användas för utvidgande af den Lindholmens verkstads aktiebolag tillhöriga skeppsdocka å Lindholmen, under vilkor att at flottans fartyg medgifves förmånsrätt till dockans begagnande framför enskilde äfven i det fall, att dessa blifvit tidigare anmälda, så snart det allmännas behof sådant kräver; att afgiften för intagning i dockan af kronans fartyg skall utgå enligt en af Kongl. Maj:t fastställd taxa; samt att bolaget lemnar sådan säkerhet, som af Kongl. Maj:t kan godkännas, derför att nyssnämnda företrädesrätt jemväl för framtiden blifver gällande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, afslagit Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 82 Ja och 141 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 118 Ja och 24 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	82 Ja och 141 Nej,
sammanräkningen visar	200 Ja och 165 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Tionde omröstningen.

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen för beredande af aföning i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag at de i Kongl. Maj:ts förevarande framställning afsedda extra ordinarie professorer vid universiteten i Upsala och Lund må bevilja en förhöjning af dels 9,000 kronor i de till universitetet i Upsala utgående ordinarie anslag, dels ock 7,000 kronor i ordinarie

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

anslagen till universitetet i Lund, samt att Riksdagen i anledning af herr Alins ofvannämnda motion må medgifva, att extra ordinarie professorn i egyptologi vid universitetet i Upsala Karl Piehl må komma i åtnjutande af samma löneförmåner, som beviljas ofvannämnda extra ordinarie professorer, äfvensom för sådant ändamål bevilja en förhöjning med 500 kronor i de till universitetet utgående ordinarie anslag, dock endast för den tid Piehl kvarstår i den ifrågakvarande extra ordinarie professorsbefattningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har, i enlighet med Andra Kammarens beslut, Riksdagen *ej mindre* — med afslag å Kongl. Maj:ts förslag till förändrad stat för vissa extra ordinarie professorsbefattningar vid universitetet i Upsala och Lund samt till förhöjning för detta ändamål af de till universitetet utgående ordinarie anslag — i anledning af Kongl. Maj:ts framställning medgifvit, *dels* att för nämnda extra ordinarie professorsbefattningar med en begynnelseaflöning af 4,500 kronor lönen må kunna höjas med 500 kronor efter fem års tjenstgöring och för nämnda extra ordinarie professorsbefattningar med en begynnelönelön af 4,000 kronor lönen må, förutom med det efter fem års tjenstgöring utgående ålders-tillägg, kunna efter ytterligare fem års tjenstgöring höjas med 500 kronor, med rätt för innehafvare af sådan befattning att i fråga om rätten till ålderstillägg räkna sig till godo jemväl det antal år med afdrag af tre, han kan hafva varit anställd såsom docent, *dels* att dessa ålderstillägg må bestridas af det under åttonde hufvudtiteln uppförda förslagsanslag: ålderstillägg, *dels ock* att nuvarande innehafvare af sådan extra ordinarie professorsbefattning må i fråga om rätten till ålderstillägg tillgodoräkna sig tjenstgöringstid, som infallit före dessa bestämmelsers trädande i tillämpning, *än äfven* i anledning af herr Alins ofvannämnda motion medgifvit, att extra ordinarie professorn i egyptologi vid Upsala universitet Karl Piehl må i fråga om ålderstillägg komma i åtnjutande af samma förmåner, som beviljas ofvannämnda extra ordinarie professorer med en begynnelönelön af 4,000 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingätt, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning, och utföll omröstningen med 95 Ja och 130 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 121 Ja och 23 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 95 Ja och 130 Nej,
sammanräkningen visar 216 Ja och 153 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Elfte omröstningen.

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen för beredande af aflöning i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag åt de i Kongl. Maj:ts förevarande framställning afsedda extra ordinarie professorer vid karolinska mediko-kirurgiska institutet må bevilja en förhöjning af 1,000 kronor i de till nämnda institut utgående ordinarie anslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har, i enlighet med Andra Kammarens beslut, Riksdagen — med afslag å Kongl. Maj:ts förslag till förändrad stat för vissa extra ordinarie professorsbefattningar vid karolinska mediko-kirurgiska institutet samt till förhöjning för detta ändamål af det till institutet utgående ordinarie anslag — i anledning af Kongl. Maj:ts framställning medgifvit, *dels* att för nämnda extra ordinarie professorsbefattningar med en begynnelseaflöning af 4,500 kronor lönen må kunna höjas med 500 kronor efter fem års tjenstgöring och för nämnda extra ordinarie professorsbefattningar med en begynnelseaflöning af 4,000 kronor lönen må, förutom med det efter fem års tjenstgöring utgående ålderstillägg, kunna efter ytterligare fem års tjenstgöring höjas med 500 kronor, med rätt för innehafvare af sådan befattning att i fråga om rätten till ålderstillägg räkna sig till godo jemväl det antal år med afdrag af tre, han kan hafva varit anställd såsom docent; *dels* att dessa ålderstillägg må bestridas af det under åttonde hufvudtiteln uppförda förslagsanslag: ålderstillägg; *dels ock* att nuvarande innehafvare af sådan extra ordinarie professorsbeställning må i fråga om rätten till ålderstillägg tillgodoräkna sig tjenstgöringstid, som infallit före dessa bestämmelsers trädande i tillämpning.»

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga,

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 90 Ja och 131 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 126 Ja och 17 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 90 Ja och 131 Nej,
sammanräkningen visar 216 Ja och 148 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Tolfte omröstningen.

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen till uppförande och utrustning, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar och förslag, af en ny laboratoriebyggnad för institutionen för allmän och analytisk kemi vid universitetet i Upsala beviljar ett anslag af 273,561 kronor och deraf på extra stat för år 1899 anvisar ett belopp af 150,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har, i enlighet med Andra Kammarens beslut, Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.»

Sedan voteringsedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 59 Ja och 161 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 104 Ja och 37 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 59 Ja och 161 Nej,
sammanräkningen visar 163 Ja och 198 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Trettonde omröstningen.

»Den, som i likhet med Andra Kammaren vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen på extra stat för år 1899 beviljar ett anslag af 2,000 kronor att utgå till understöd åt alkoholisthemmet Eolshäll invid Stockholm på vilkor, som af Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren, beslutit, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.»

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning, och utföll omröstningen med 147 Ja och 64 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 70 Ja och 63 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	147 Ja och 64 Nej,
sammanräkningen visar	217 Ja och 127 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Fjortonde omröstningen.

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att i 8 § af kongl. förordningen angående stämpelafgiften under rubriken »B) Öfriga stämpelpligtiga enskilda handlingar» efter »Certeparti» skall införas följande tillägg:

»*Check*; lika med *Vexel*»;

röstar

Ja;

Gemensamma
omröstningar.

(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att i ofvannämnda förordning å förut angifven plats skall införas ett så lydande tillägg:

»*Check*; lika med *Vexel*; dock att *check*, som är stäld att betalas af medel, hvilka hos bank eller bankir föras i räkning för utställaren, är fri från stämpel.»

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 36 Ja och 171 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 51 Ja och 84 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	36 Ja och 171 Nej,
sammanräkningen visar	87 Ja och 255 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,25 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 4 maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser

dels till Konungen:

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark och virke från kronoparker till sanatorier;

n:o 69, i anledning af väckta förslag om anslag för åstadkommande af ett sanatorium i södra delen af Sverige; och

n:o 70, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende;

dels ock till fullmäktige i riksgäldskontoret:

n:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande proposition angående uppehållandet af verksamheten å kongl. operan m. m.

§ 3.

Vid föredragning dernäst af herr friherre *C. Carlson Bondes* *Ang. remiss* i gårdagens sammanträde bordlagda motion, n:o 239, i anledning *af en motion.* af Kongl. Maj:ts proposition angående uppehållande af verksamheten å kongl. operan m. m. begärdes ordet af

Herr A. Hedin, som yttrade: Herr talman! Beträffande lämpligheten af de åtgärder, som den ärade motionären föreslagit, skall jag icke någonting vidare yttra än — i fråga om den första

Ang. remiss
af en motion.
(Forts.)

punkten — att det icke synes mig vara riktigt, att Riksdagen skulle besluta ett anslag för en ny teaterbyggnad under förutsättning af ett vilkor, om hvilket ingen kan säga, huruvida det någonsin kommer att uppfyllas eller ej. Det synes mig i alla händelser vara riktigare att, om man i öfrigt skulle vara böjd för en sådan lösning af frågan, som den ärade motionären föreslagit, Riksdagen afvaktar vilkoret såsom ett erbjudande, jemte öfrig utredning som kan fördras, och sedermera fattar sitt beslut, än att Riksdagen fattar ett beslut så att säga rent af på måfå.

I öfrigt skall jag tillåta mig försäkra, att, om jag än hyser en helt annan uppfattning än den ärade motionären af teaterns betydelse såsom s. k. kulturinstitution, detta icke i minsta mån påverkar mig i fråga om det yrkande jag kommer att framställa. Det är allt för möjligt, att den ärade motionären dervid, i öfverensstämmelse med, efter hvad jag antager, det stora flertalet, har rätt i sin uppfattning och jag orätt eller i allt fall åtminstone, att i hans uppfattning angående teatern ligger en större part af sanning än i min. Vidare finner jag det i hög grad förklarligt, att den ärade motionären, som ju tagit stor del i den förberedande behandlingen af den kongl. proposition angående teaterverksamhetens uppehållande, hvilken för kort tid sedan behandlades i Riksdagen, blifvit nära berörd af propositionens förkastande. Jag finner det också i hög grad förklarligt, att han, med det lifliga intresse han hyser för teatern och med den sakkännedom han i dithörande frågor eger, gjort sig sjelf det spørsmålet: kan icke någonting göras, som bringar denna fråga till ett snabbare slut, än man af den kongl. propositionen kan våga hoppas; kan man icke påskynda undanrödandet af dessa — enligt motionärens mening — synnerligen betänkliga missförhållanden? Jag finner det således helt förklarligt, att han sökt en sådan utväg som han gjort.

Emellertid måste jag hemställa till kammaren, att kammaren beslutar att lägga denna motion till handlingarna, såsom den der icke grundlagsenligt kan remitteras till statsutskottet. Det är visserligen sant, att ordalagen i den bestämmelse i riksdagsordningen, på hvilken motionären faktiskt stöder sig, äro mindre klara och bestämda än man kunnat önska. Jag måste för min del också bekänna den meningen, att det icke skulle vara någon skada, om denna paragraf helt och hållet upphäfdes, så att det finge bero på hvarje motionär sjelf att se till, att han väckte sina motioner i så god tid, att de i utskottet i främsta rummet och sedermera i kamrarne kunde vinna det afseende, motionären ansåge dem förtjena. Men detta torde icke vara den allmänna meningen. Snarare torde man vara böjd för att, med anledning af åtskilliga mycket vanliga företeelser, icke endast vid denna utan äfven vid föregående riksdagar, om det läte sig göra, begränsa Kongl. Maj:ts befogenhet att under hela Riksdagens lopp så att säga öfverhoppa riksdagen med nya propositioner. Emellertid så länge bestämmelsen i riksdagsordningen i detta afseende är sådan den nu är, måste ju hvar och en bemöda sig om att iakttaga dess tydliga syfte och andemening.

Nu frågas: när riksdagsordningen säger, att motion vid denna tidpunkt kan väckas, om den *omedelbart föranledes* af ett fattadt beslut eller redan upptaget ärende eller annan under riksdagen inträffad händelse: kan man då tillämpa denna bestämmelse på den fråga, som af motionären väckts? Om Kongl. Maj:t föreslår, att Riksdagen till Kongl. Maj:ts förfogande skall ställa ett anslag på några 10,000 tals kronor för att vid behof kunna understödja artister, som blifvit fria från sin nuvarande verksamhet, så kan *det* naturligtvis icke i någon mån utgöra något skäl, som skulle omedelbart föranleda Riksdagen att bevilja en summa penningar till uppförande af en ny teaterbyggnad i Stockholm. Då Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit, huru den nya stora teaterbyggnaden skall användas, nemligen för lyriska och i viss mån äfven för dramatiska pjesers uppförande, så skulle jag finna det alldeles förklarligt, om någon deraf toge sig anledning att väcka motion om att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t hemställa om förnyadt öfvervägande, huruvida icke båda scenerna, såsom jag tror man plägar uttrycka sig, kunde definitivt och i allt sammanföras på den nya teatern. Det skulle icke vara möjligt att finna någonting att formelt anmärka mot en sådan motion. Men att detta förslag om teaterverksamhetens anordnande på den nya stora teatern, — operan, eller hvad den nu kallas, — som i går från Kongl. Maj:t inkom till Riksdagen, skulle utgöra en omedelbar anledning för Riksdagen att fatta beslut om beviljandet af en summa penningar för att bygga ytterligare en teater i Stockholm, det är för mig rent af omöjligt att inse.

Vidare tillkommer den omständigheten, att, under det Kongl. Maj:t uttryckligen uti bilagan till den kongl. propositionen erkänner, att frågan om försäljning af dramatiska teaterns nuvarande byggnad genom Riksdagens beslut för denna riksdag förfallit, motionären ändock vill, att Riksdagen skall fatta ett nytt beslut i denna fråga, i ty att han önskar, att den blifvande köpeskillingen för dramatiska teatern må få användas för det nya företaget. Han har således icke sagt: jag föreslår, att Riksdagen nu beslutar, att dramatiska teatern skall säljas för det och det beloppet, men han har uttryckt samma sak i andra ordalag, ty en köpeskillning för dramatiska teatern uppkommer ju icke med mindre, än att Kongl. Maj:t genom ett Riksdagens beslut erhållit bemyndigande och uppmaning att försälja densamma. Det är sålunda att åter upptaga en fråga, om hvilken Kongl. Maj:t i sin proposition erkänt, att den för denna riksdag förfallit.

På dessa grunder kan jag icke annat än framställa det yrkandet, att kammaren behagade besluta att lägga den ärade motionärens förslag till handlingarna.

Vidare anförde:

Herr Elowson: Herr grefve och talman, mina herrar! Äfven jag finner mig föranlåten att göra den hemställan, att friherre Bondes afgifna motion måtte läggas till handlingarna.

Kongl. Maj:ts till statsutskottet nyss remiterade proposition

Ang. remiss
af en motion.
(Forts.)

Ang. remiss
af en motion.
(Forts.)

innehåller nemligen i två punkter en hemställan. I den senare punkten föreslås, att ett kreditiv måtte ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för understöd åt vissa sceniska artister. Med anledning deraf väcker friherre Bonde motion om att en lokal skall uppföras för den dramatiska teatern. Den första punkten i Kongl. Maj:ts proposition, nemligen den att teaterverksamheten vid operan skall upplätas åt ett bolag, lär väl icke kunna stå i något som helst slags sammanhang med friherre Bondes motion; men detsamma gäller äfven den senare punkten. Det finnes, såsom kammaren torde finna, icke något organiskt, något inre och väsentligt sammanhang mellan den kongl. propositionen och friherre Bondes motion.

Deremot finnes det enligt min tanke ett mycket nära samband mellan denna motion och en af Kongl. Maj:t förut under riksdagen aflåten proposition, nemligen propositionen n:o 81, i hvilken Kongl. Maj:t hemställde, att den nuvarande dramatiska teatern skulle försäljas och en annan byggnad, nemligen svenska teatern, inköpas såsom lokal åt den dramatiska konsten. Syftmålet i denna proposition är alldeles enahanda med det syfte friherre Bonde genom sin motion vill främja. Han föreslår ju också en försäljning af den dramatiska teatern och anskaffandet af en ny lokal, ehuru icke genom att köpa en redan befintlig teater, utan genom att bygga en ny. Således är det samma ändamål med Kongl. Maj:ts proposition n:o 81 och friherre Bondes motion. Nu är emellertid händelsen, som inträffat under riksdagen, att Riksdagen behandlat Kongl. Maj:ts proposition angående inköp af en teater för den dramatiska konsten. Jag kan därför icke finna friherre Bondes åtgörande vara annat, än att han återkommit till Riksdagen med ett ärende, uti hvilket Riksdagen i hufvudsak fattat beslut.

På grund af hvad jag nu anfört anhåller jag, herr grefve och talman, att den nu föredragna motionen icke måtte till något utskott remitteras, utan att densamma lägges till handlingarna.

Herr Friherre Bonde: I trots af de båda föregående talarnes yttranden, hvaraf, som jag väl vet, i synnerhet den förste talarens ord, äro, när det gäller grundlagstolkning, särdeles tungt vägande i denna kammare, vågar jag dock uppträda mot det yrkande, som de här framställt, enär jag icke kan finna, att de därför haft något rimligt skäl.

Jag vill helt och hållet lemna oberörd första delen af hvad herr Hedin yttrat, nemligen om lämpligheten af sjelfva saken. Ty i realiteten anser jag icke, att vi nu vid denna remissdebatt böra ingå. Jag vill endast och allenast hålla mig till det grundlagsenliga i att nu hafva väckt motion i detta ärende. Jag kan icke läsa den paragraf här nyss åberopats, nemligen 55 § riksdagsordningen, annorlunda än att der tydligt står, att, efter motionstidens utgång, motion får väckas, »så vida den af redan inom någöndera kammaren fattadt beslut eller upptaget ärende eller annan under Riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledes». Nu tror jag, att för min motions framkomst med fullt fog kan åberopas alla dessa tre grunder. Man kan åberopa ett fattadt beslut, nemligen

det fattade beslutet att icke inköpa en teaterbyggnad, hvarigenom den dramatiska teatern blifvit husvill. Man kan åberopa ett upp- taget ärende, nemligen Kongl. Maj:ts i går aflemnade proposition angående teaterverksamhetens ordnande.

*Ang. remiss
af en motion.
(Forts.)*

Herr Hedin nämnde visserligen, att min motion icke hade nå- got sammanhang med den aflemnade propositionen. Jag vågar be- strida det. Ty Kongl. Maj:t har föreslagit, att i den nya opera- byggnaden skall utöfas operaverksamhet och äfven kunna få upp- föras större skådespel. Då nu den dramatiska teatern, såsom jag nämnde, blifvit husvill, har jag ansett det vara önskligt, att den dramatiska konsten icke må helt och hållet lemnas å sido, utan att i den nya operabyggnaden måtte utöfas äfven dramatisk verksam- het. Men den utredning, som af komitén egnats denna fråga, har visat, att det är alldeles omöjligt, ur ekonomisk synpunkt sedt, att sammanföra båda sceneerna i ett hus. Derför kan man icke tänka sig, att ett bolag skall kunna komma till stånd, som vill åtaga sig att för all framtid i operabyggnaden förena såväl sångscen som talscen. Om deremot detta bolag hade i ögonsigte att inom en ej allt för långt aflägsen framtid få en särskild dramatisk teater, så håller jag för troligt, att bolaget skall under den öfvergångstid, som kan er- fordras för byggaudet af en teater --- 2 å 3 år --- kunna åtaga sig detta med någon förlust förenade företag. Alltså står den fråga, jag velat väcka, i absolut sammanhang med det sätt, hvarpå teater- verksamheten inom det nya teaterhuset skall ordnas, och hänför sig således till andra momentet i ifrågavarande grundlagsparagraf.

Hvad angår det tredje momentet, eller det, som afser »annan under riksdagen inträffad händelse», så kan det icke förnekas, att min motion hänför sig till tvenne under de senaste dagarne inträ- ffade händelser. Den ena är den, att Kongl. Maj:t på grund af polismyndighetens framställning förbjudit, att den dramatiska tea- tern vidare får såsom teater användas. Ingen menniska lärer väl kunna förneka, att detta är en händelse, som just i dagarne inträ- ffat och som väl kan föranleda till att söka erhålla annan bygnad för denna teater. Vidare har den händelsen inträffat, att den sven- ska teatern, hvilken Riksdagen vägrat inköpa, blifvit försäld till annan person. Således är det icke vidare möjligt att t. ex. genom förhyrande komma i besittning af just denna teater. Jag kan så- ledes icke finna annat, än att min motion står i ett oafvisligt samman- hang med dessa tre omständigheter, som omförmälas i paragrafen och således ingalunda är grundlagsvidrig.

Jag ber att få fråga herrarne, om icke tidt och ofta motioner, för hvilka man med mycket mindre skäl än i nu förevarande fall kan åberopa någon af dessa tre punkter, blifva inom kammaren väckta och till utskott remitterade. Jag ber herrarne draga sig till minnes, hurusom för få dagar sedan, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark och virke från kronopar- ker till sanatorier, motion väcktes inom Riksdagen om anslag till ytterligare ett lungots-sanatorium. Det var ju en ny fråga, som i motionen framkastades. Jag vill icke bestrida motionens grundlags- enlighet, då den ju stod i sammanhang med den kongl. dispositio-

Ang. remiss
af en motion.
(Forts.)

nen, men jag vidhåller, att min motion står i fullkomligt lika stort sammanhang med den nu föreliggande kongl. propositionen. Det är också blott ett par månader sedan, på grund af Kongl. Maj:ts förslag till ändring uti reglementet om ny pensionsreglering för armén, herr Hedin sjelf väckte en mera omfattande motion, afscende bestämmelser om pensionsväsendet i allmänhet. Denna motion var således mycket mera vidtgående än den kongl. propositionen. Jag förnekar heller icke, att äfven i detta fall motionen stod i sammanhang med den kongl. propositionen; jag vill blott hänvisa på, att sådana fall förekommit i oändligt stort antal, då motioner, som i mindre grad än denna varit påkallade af någon bland de i grundlagsparagrafen nämnda förhållanden, blifvit under Riksdagen väckta och till vederbörligt utskott hänvisade samt der behandlade. Jag tror, att det skulle medföra en stor konstitutionel våda, om man allt för stramt tolkade den ifrågavarande paragrafen. Jag tror, att det skulle vara till stor fara för vårt statsskick, i fall man skulle söka genom vägran af remiss undertrycka motioner. Ty med all aktning för kammarens ledamöter ber jag dock få framhålla, att den menliga känslan icke kan så förneka sig, att man icke i sådana fall som detta kanske mindre tänker just på det grundlagsenliga än på sitt eget subjektiva tycke. Man blandar så lätt i hop dessa saker. Om en motion är för någon obehaglig, om det är en motion, som man önskar få afslagen, så är det lättare att få motionen afslagen, då den ännu är i sin linda, d. v. s. genom att vägra remiss, än då den, efter att kanske hafva varit föremål för en grundlig utredning, kommer tillbaka från utskottet. Om således den vanan och den taktiken skulle uppstå inom kammaren, att man på detta sätt undertryckte motioner, så skulle detta — jag upprepar det — vara till stor våda för vårt statsskick. Jag tror därför, att det vore bättre, om man tolkade denna grundlagsparagraf något liberalare, än hvad den förste ärade talaren tycktes vilja göra, och icke sökte på detta sätt strypa obehagliga motioner i födseln.

Då jag sålunda icke kan finna, att de mot motionens grundlagsenlighet framställda anmärkningarna äro på något sätt befogade, skall jag, herr talman, tillåta mig hemställa, att motionen remitteras till statsutskottet.

Herr A. Hedin: I fall den ärade motionären ville i sitt anförande på något sätt låta förstå, att jag skulle vilja »strypa en obehaglig motion i födseln», och att min åsigt om den konstitutionella behandlingen af motionen vore beroende af min åsigt om sjelfva saken, så förklarar jag härmed, att på en sådan insinuation svarar jag ej.

Utom denna kammare, herr talman, kan man taga sig anledning till hvad som helst af hvad som helst, men icke inom kammaren. Jag kommer i håg, att jag under min universitetstid hade en nationskamrat, som hade synnerligen lätt att finna anledningar till att förklara en dag för till spillo gifven. Om han nemligen på förmiddagen hade fått ett glas och hans kamrater ville skiljas åt,

så sade han: Mine herrar! Hvad skall det nu tjena till? Dagen måste ju i alla fall anses vara till spillo gifven. — Jag kommer också i håg, att en humoristisk dansk författare har skildrat, huruledes en ung man vid ett middagsbord hos etatsrådet en gång fann anledning att föreslå damernas skål. Han stod upp, klingade och sade: »det är en af våra skalder, jag minnes icke hvem, som säger någonstädes, jag minnes nu icke hvar, att ingensteds er Roserne saa røde og ingensteds er Tornene saa smaa og ingensteds er Dunene saa bløde som dem vor barndoms Uskyld hvilte på. Mine herrar, skola vi så här af taga oss anledning att dricka damernas skål! De lefve!»

*Ang. remiss
af en motion.
(Forts.)*

Under gifna förhållanden var denna motivering, synes det mig, alldeles förträfflig, helst som för den skålen ingen motivering alls hade behöfts. Men när vår grundlag talar om, att motion, som må väckas utom den normala motionstiden, skall omedelbart föränledas utaf någon sådan omständighet, som i grundlagsparagrafen finnes angifven, så få vi väl förutsätta, att grundlagen och grundlagsstiftaren dermed ha menat ett verkligt logiskt sammanhang och på samma gång, hvad sjelfva saken angår, ett sådant materiellt sammanhang, som verkligen påkallar åtgärder såsom en nödig konsekvens af ett redan fattadt beslut, ett redan upptaget ärende eller en under riksdagen inträffad händelse.

Nu har motionären varit nog lycklig att finna, att alla dessa tre moment tala för remiss af hans motion, och han har bland annat sagt, att det är en under riksdagen inträffad händelse, att dramatiska teatern icke vidare skall få användas såsom skådebana. Att dramatiska teatern icke borde dertill användas, det är ju känt och uttaladt för länge sedan, och om nu förbudet har blifvit en händelse, så är det sannerligen i allt för hög grad en händelse, som ser ut såsom en tanke, nemligen att förbudet skulle komma, när det visade sig vara tjenligt för att dermed utöfva pression på Riksdagen. Detta erkänner jag alldeles icke såsom en under riksdagen inträffad händelse uti den rimliga mening, som ordet kan hafva i den citerade grundlagsparagrafen. Att ett redan fattadt beslut skulle vara motiveringen för detta förslag, förefaller mig så mycket mera obegripligt, som, efter hvad jag nyss påpekade, Riksdagen skulle enligt motionärens förslag återupptaga till behandling en sak, som redan blifvit genom båda kamrarnes beslut afgjord.

Jag vidhåller således mitt yrkande.

Herr Waldenström: För min del tror jag visserligen icke, att friherre Bondes motion kan leda till det resultat, som han äsytar; men jag anser dock, att den bör remitteras, och att det skulle vara kammaren ovärdigt att undertrycka motionen, då det är bekant, att kammaren i många andra fall remitterat motioner, som alls icke stått i närmare, utan tvärt om i mycket lösare sammanhang med förhållanden, som inträffat under riksdagens lopp. Jag anser, att det, som friherre Bonde till försvar för sitt yrkande på remiss anförde, var fullkomligt tillfredsställande, och jag skall der-

Ang. remiss för anhålla, att hans motion måtte remitteras i likhet med andra motioner, som blifvit i grundlagsenlig ordning väckta.
(Forts.)

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. I enlighet med de derunder gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på ifrågavarande motions remitterande till statsutskottet och *dels* på motionens läggande till handlingarne; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till den förra propositionen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att ifrågavarande af friherre C. Carlson Bonde väckta motion skall till statsutskottet remitteras, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutit, att motionen skall läggas till handlingarna.

Ömröstningen visade 86 ja, men 96 nej; och hade kammaren alltså beslutat lägga den ifrågavarande motionen till handlingarna.

§ 4.

Rörande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.
(Forts.)

Herr talmannen anmälde till fortsatt föredragning särskilda utskottets n:o 2 utlåtande n:o 2, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta och dels vissa inom Riksdagens Andra Kammare väckta motioner.

Dervid förekom först i ordningen § 2 af utskottets i *punkten 1* framlagda förslag till Lag för försäkring för beredande af pension eller lifränta. För denna § hade utskottet föreslagit följande lydelse:

2 §.

1 mom. Arbetstagare, hvilka enligt denna lag skola försäkras, äro hos arbetsgifvare mot kontant aflöning anstälde:

1) arbetare, gesäller, lärlingar, tjenstehjon, statkarlar samt andre, hvilka i fråga om anställningen äro med dem jemförliga; samt

2) biträden vid utöfvande af handel, yrke eller jordbruks- eller annan näring, hvilka icke afses i 1), samt verkmästare, inspektorer, rättare och dylika arbetsförmän, derest den kontanta aflöningen ej uppgår till ett tusen fem hundra kronor för år räknadt.

2 mom. Såsom med försäkringspligt förenad anställning skall jemväl anses tillfällig sysselsättning, derest arbetstagaren dervid

varit under alla söckendagar i en kalendervecka hos samma arbetsgifvare sysselsatt.

I fråga härom anförde:

Herr Anderson i Lydde: Herr grefve och talman! Jag skall endast och allenast be att få framställa afslagsyrkande på den föredragna paragrafen.

Rörande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.
(Forts.)

Herr grefve Hamilton: Då den senaste ärade talaren yrkat afslag på paragrafen, skall jag till en början tillåta mig göra en kort erinran, äfven om jag dervid kommer att upprepa något af hvad som förut blifvit sagdt. Den nu föreliggande frågan har här i landet kommit upp på dagordningen genom Riksdagens initiativ. Det var på Riksdagens anhållan, som den första arbetareförsäkringskomitén tillsattes och det lagförslag utarbetades, som först framlades för Riksdagen. Hvarje gång denna fråga sedan varit å bane, utan att meningarna kunnat enas, har Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhållit, att Kongl. Maj:t ville söka en ny lösning och återkomma till frågan. Då frågan senast var före år 1895, gick emellertid Riksdagen betydligt längre, i det att Riksdagen derjemte tydligt angaf den riktning, i hvilken enligt Riksdagens uppfattning lagstiftningsarbetet borde bedrivas, detta genom den anvisning, Riksdagen vid afsättandet af medel till arbetareförsäkringsfonden lemnade angående syftet med denna afsättning. Riksdagen yttrade nemligen i sin bekanta skrifvelse den 17 maj 1895 i korthet det, att den s. k. arbetareförsäkringsfonden skulle bildas för att, när en lagstiftning om obligatorisk försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete komme till stånd, således vid genomförandet af en obligatorisk invaliditetsförsäkring, i möjligaste mån låta den nu lefvande generationen blifva delaktig af dess förmåner, och denna sin uppfattning har Riksdagen sedan åren 1896 och 1897 understrukt genom att bevilja ytterligare medel för samma ändamål. Denna uppfattning, om hvilken Riksdagens båda kamrar under de 3 sista åren varit eniga, är sedan i förgår icke längre Riksdagens; och sedan i förgår har Riksdagen äfven afstått från sitt direkta ingripande i arbetet för denna frågas lösande. Nu ligger frågan så, att Första Kammaren utan vidare afslagit det framlagda förslaget, hvaremot Andra Kammaren antagit förslaget första paragraf. Jag tror, att man tryggt kan tolka dessa båda beslut så, att Första Kammaren icke förkastat detta förslag därför, att den ogillat detsamma, såsom icke lämpligt uppgjordt på den af kammaren själf år 1895 framhållna principen, nemligen obligatorisk invaliditetsförsäkring, utan därför att kammaren ändrat ståndpunkt och numera bestämdt förkastat den obligatoriska principen, åtminstone i fråga om invaliditetsförsäkringen. Hvad åter denna kammare beträffar, torde det väl icke finnas något tvifvel om, att hvad vi voterade om här i förgår, var om den obligatoriska principens tillämplighet i allmänhet vid arbetareförsäkring. Huruvida, sedan denna schism uppstått mellan kamrarna, Kongl. Maj:t med anledning deraf skall finna sig föranlåten att föra frågan framåt, eller huru och på hvad sätt

Rörande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.
(Forts.)

Han skall föra den framåt, det är en sak, om hvilken jag icke eger någon som helst kännedom. Jag tillåter mig blott begagna tillfället att uttrycka den förhoppning, att Kongl. Maj:ts regering icke måtte anse sig genom det, som skett, löst från de förbindelser, som Riksdagens föregående framställningar i ämnet kunna anses medfört, och jag begagnar likaledes tillfället att uttrycka äfven den förhoppning, att man icke skall lyssna till dem, som säga — som man så lätt gör i dylika fall — att det är skäl i, att denna fråga får ligga till sig och mogna. Dylika frågor mogna icke genom att ligga till sig, om icke någon utifrån kommande händelse ingriper; men för en sådan händelse, som skulle få denna fråga att mogna utan vidare arbete från Riksdagen och regeringen, må försynen beskydda oss. Nej, sådana frågor mogna derigenom, att regeringen icke släpper dem, utan, medan intresset ännu finnes kvar, åter upptager dem. Skulle frågan få ligga nere några år, är jag öfvertygad om, att, när den åter upptoges, det lika fullt skulle finnas personer, som sade: denna fråga är så ny, vi måste låta den ligga till sig. Men, mina herrar, då frågan är i det läget, tror jag också, att denna kammare, som dock genom sitt beslut sökt vidhålla sin förutvarande uppfattning, bör göra allt, hvad den kan, för att jemna vägen för regeringen i det arbete, åt hvilket regeringen till äfventyrs vill egna sig. Nu finnes för närvarande en schism mellan båda kamrarna. Denna schism föreställer jag mig dock skall kunna utjemas. Deremot synes det mig ganska betänkligt att här börja diskutera lagförslagets detaljer. Ty nu föreligger icke den omständigheten, att intresset för att få frågan fram verkar enande på dem, som kunna bilda majoritet. Nu kommer säkerligen en hvar med sitt lilla önskemål in, och då kan så lätt något gå igenom, som kanske kammaren vid ett annat tillfälle icke så gerna vill stå för. Deremot kan kammaren, om den blott håller fast vid sitt beslut i första paragrafen, säga: Nu hafva vi häfdat, hvad vi förut alltid häfdat, och det kunna vi stå för. På denna grund har jag, herr talman, icke något yrkande att framställa med anledning af det gjorda afslagsyrkandet.

Häruti instämde herrar *Thor, Öberg, Emthén, Schenström* och *Göthberg*.

Vidare anförde:

Herr Bergmark: På grund deraf, att en stor del af arbetarebefolkningen på landet och med dem likstälde icke äro under denna paragraf upptagna och således icke kunna komma i åtnjutande af de fördelar, som detta förslag afser, måste jag i deras namn yrka afslag på denna paragraf.

Herr Persson i Rinkaby: Herr talman, mina herrar! Då denna fråga behandlades i plenum sist, var jag till följd af de många talare, som begärt ordet, icke i tillfälle att yttra mig. Jag ber därför att nu få tillkännagifva min uppfattning af frågan.

Jag tillhör icke dem, som vilja sätta sig till doms öfver hvad föregående Riksdagar och regeringen i denna fråga beslutit. Tvärt om hyser jag en stor aktning för hvad de i detta hänseende sökt främja; jag tror, att det är ett mål, som är väl värdt att få allt understöd.

Här har talats om, att den frivilliga försäkringen har företräde framför den obligatoriska. För min del vågar jag betvilja detta. Den frivilliga försäkringen, som skulle, såsom det framhållits i diskussionen, uteslutande vara till stöd för dem, som äro likställda med arbetarne, skulle naturligtvis komma endast dem till godo, som äro en sorts medelklass, dem, som minst behöfva det. Jag tror icke det är lämpligt, att staten gifver understöd åt sådana utan att bestämdt veta, hvilka det är, som erhålla understödet. Af den diskussion, som förevarit i denna fråga, torde man kunna vänta, att yrkanden skola framställas om, att vi ej skulle gifva ytterligare anslag åt arbetareförsäkringsfonden. Jag för min del är fullt öfvertygad om, att de medel, som blifvit afsatta under de föregående åren till arbetareförsäkringen, äro väl använda pengar. Jag tror för min del, att Riksdagen har lika mycken pligt att stärka vårt försvar mot inre fiender, fattigdom och nöd som mot yttre, väpnade fiender.

Här föreligger en fråga, som har eu afgörande betydelse för framtiden och som afser att bereda hjälp åt den fattige och orkeslöse på gamla dagar. Då jag icke kan tänka mig, att en frivillig försäkring skall komma att visa sig tillräcklig — i hvilken riktning och föregående Riksdagar och regeringen uttalat sig — ber jag att få yrka bifall till denna punkt, sådan den här föreligger.

Herr Waldenström: Herr talman! Sedan Andra Kammaren antagit den första paragrafen, är det väl icke lämpligt, att samma kammare afslår de följande på den grund, att Första Kammaren har afslagit dem. Det är visserligen sant — såsom grefve Hamilton säger — att vi göra det då, icke därför att vi in blanco ogilla paragraferna, utan med de och de reservationerna, så att vårt afslag egentligen icke betyder afslag. Men huru skall då Kongl. Maj:t få veta, hvad kammaren egentligen menar? Om man nemligen på sådan grund afslår paragraf efter paragraf, så har ju Andra Kammaren icke uttalat någon opinion alls om de särskilda bestämmelser, som det kongl. förslaget innehåller. Att återigen diskutera paragraf efter paragraf, ja, det tager visserligen tid och arbete, men jag undrar, om kammaren egentligen kan utan vidare undandraga sig sin pligt i detta hänseende. Det kunde ju hända, att en sådan diskussion ledde till afslag af somliga paragrafer och till bifall af somliga och till ändring af andra. Och då hade kammaren genom diskussionen och besluten gjort någonting, som kunde blifva af väsentlig betydelse för Kongl. Maj:t, när Kongl. Maj:t en annan gång tager upp frågan.

Men är det så, att kammaren ej vill underkasta sig detta besvär, så anser jag, att ingenting annat är att göra än att återremittera paragraferna till utskottet. Det må erkännas, att det är litet oförmligt att, sedan Första Kammaren afslagit allt, återremittera

Rörande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.

(Forts.)

Rörande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.

(Forts.)

paragraferna till utskottet, då man vet, att utskottet icke gerna kan svara annat, än hvad lagutskottet svarade på Första Kammarens återremiss af dess utlåtande öfver det kongl. förslaget om vaccinationstvånget, nemligen att frågan förfallit. Men kammaren har dock i sådant fall icke sagt, hvad den icke menar, nemligen att den afslår förslaget, icke heller att den godkänner alla dess paragrafer, utan att den lemnar frågan öppen åt Kongl. Maj:t. Genom att afslå paragraferna lemnar den deremot icke frågan öppen, äfven om man i diskussionen uttrycker sig så, som grefve Hamilton gjort.

Herr talman! För den händelse Andra Kammaren icke vill underkasta sig besväret att diskutera förslaget paragraf för paragraf, skall jag yrka, att förslaget måtte återremitteras till utskottet.

Med herr Waldenström förenade sig herrar *Branting*, *Anderson* i Hasselbol, *Olsson* i Mårdäng och *Eriksson* i Elgered.

Herr Grefve Hamilton: Herr talman! Mina herrar! Är det så, att kammaren, såsom den ärade talaren på skånebanken nyss föreslog, utan vidare skulle vilja antaga denna paragraf och öfriga paragrafer i utskottets förslag, har jag naturligtvis ingenting att deremot invända.

Jag framhöll för min del den fara, som jag trodde för närvarande skulle kunna ligga i en diskussion, framför hvilken icke förefinnes något bestämdt afgörande, och jag tror, att herrarne skola gifva mig rätt deri; det föreföll mig, som om äfven herr Waldenström skulle gilla den uppfattningen. Men han kom till det resultat, att man borde återremittera paragraferna, och detta skulle — om jag fattade honom rätt — resultera i, att utskottet skulle till kammaren göra en anmälan, att som de öfriga paragraferna redan vore af Första Kammaren förkastade, så måtte kammaren finna, att frågan vore förfallen.

Jag vet, att det någon gång förekommit ett dylikt tillvägagående. Och jag vet, att det för några dagar sedan förekom, att Första Kammaren i ett ärende fann sig deri, att dess återremiss besvarades på det sättet. Men jag kan för min del aldrig tro, att det kan vara korrekt, utan jag föreställer mig, att när en kongl. proposition till Riksdagen är afgifven, skall den ock af hvardera kammaren besvaras och icke förklaras vara förfallen på grund af hvad som hänt i medkammaren.

Herr John Olsson: Herr talman! I likhet med några föregående talare kan icke heller jag förstå det resonnement, som grefve Hamilton förde, och framför allt icke det slut, hvartill han kom, nemligen till — om icke ett direkt afslagsyrkande — så dock ett instämmande med dem, som yrkat afslag. Ty det synes mig alldeles uppenbart, att om kammaren skulle afslå dessa paragrafer utan vidare, blefve detta ovilkorligen tolkadt såsom ett uttalande, att kammaren förkastat förslaget. Då det emellertid är faktiskt, att inom kammaren majoritet finnes för hufvudgrunderna i förslaget — må vara med åtskilliga ändringar i flera af paragraferna —

synes det mig icke vara riktigt, att kammaren utan vidare förkastar återstående paragrafer i förslaget.

Jag instämmer således i yrkandet på återremiss, och detta äfven på den grund, att det ju är möjligt, att utskottet då — i likhet med hvad nyligen egt rum — kommer att anmäla, att ärendet må anses hafva förfallit. Så har skett i fråga om den föreslagna lagen om skyddskoppympning, der utskottet, utan att någon inom Första Kammaren opponerade sig deremot, hemstälde, att ärendet måtte anses hafva förfallit.

På sådant sätt anser jag, att man skulle få fram ett adekvat uttryck för kammarens mening. Ty genom att återremittera paragraferna till utskottet uttalar kammaren, efter mitt förmenande, att kammaren i princip och hufvudsak ansett förslaget förtjent att bifallas efter i vissa paragrafer vidtagna jemkningar; men på grund af hvad som inträffat i Första Kammaren, har propositionen icke kunnat föranleda något beslut, utan förfallit.

Jag ber således att få instämma med dem som yrkat återremiss.

Herr *Scensson* i Karlskrona instämde häruti.

Herr Waldenström: Herr grefve Hamilton sade, att han icke ansåg det korrekt, att utskottet afgifver ett sådant uttalande, som det gifvit med anledning af kamrarnes olika beslut i koppympningsfrågan, ty då Kongl. Maj:t inkommit med en proposition till Riksdagen, så bör densamma besvaras af båda kamrarne. Det kan ju hända, att han har rätt deri. Och utan tvifvel är det det rigtigaste. Men då vill jag säga, att skall den kongl. propositionen besvaras, så skall man icke besvara densamma med afslag, om man *icke menar* afslag. Man skall icke gifva ett afslag under samtidig reservation af innehåll, att man egentligen menar bifall.

Herr A. Hedin: Som kammaren behagade erinra sig, framstälde jag, när 1 § debatterades, några anmärkningar mot åtskilliga paragrafer i förslaget och förklarade, att jag ej kunde godkänna detsamma, utan att i nämnda paragrafer vidtoges några synnerligen önskvärda ändringar.

Jag skulle således nu, efter det föredöme, som här gifvits, kunna anse mig berättigad att upptaga kammarens tid med att yrka afslag å de paragrafer, hvilka jag alldeles absolut ogillar, men jag vill icke göra det. Jag nöjer mig med att vid detta tillfälle förklara, att jag vidhåller den åsigt om dessa paragrafer, som jag förut uttalat.

Och hvad åter angår de ledamöter af kammaren, som voterat igenom 1 §, förefaller det mig, som om de gerna kunde åtnöja sig med att vid de särskilda paragrafer, i hvilka de önska ändring i ett framtida, blifvande förslag, uttala sin mening och för resten låta paragrafen passera, såsom, synes det mig, den rätta, gifna konsekvensen af beslutet i hufvudsaken. Dermed hafva de sålunda tillräckligt angifvit för Kongl. Maj:t — i fall Kongl. Maj:t kommer att taga någon särskild befattning med ett beslut, som blott är

Rörande förslag till lag angående försäkring för beredande af liffränta.

(Forts.)

Rörande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.
(Forts.)

kammarens och icke Riksdagens — att meningarna ej voro enhälliga om den eller den paragrafen, der de önskade ändringar, men att der fans en majoritet i kammaren i hufvudsak för förslaget. Efter denna regel kommer jag att handla. Jag vidhåller min åsigt i afseende å de paragrafer, mot hvilka jag förut gjort anmärkning, men jag tänker ej besvåra kammaren med att yrka vare sig återremiss eller afslag.

I detta yttrande instämde Herr *Eklund* i Stockholm.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. I enlighet med de framställda yrkandena gaf herr talmannen propositioner: 1:o) på godkännande af den ifrågavarande paragrafen; 2:o) på afslag å densamma; och 3:o) på paragrafens återremitterande till utskottet; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits yrkandet om paragrafens godkännande, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att § 2 i särskilda utskottets n:o 2 förevarande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta skall till utskottet återremitteras, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt sagda paragraf.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 120 ja mot 70 nej; och hade kammaren alltså beslutat att till utskottet återförvisa den ifrågavarande paragrafen.

Härefter yttrade:

Herr Wavrinisky: Med anledning af utgången af den hållna voteringen tillåter jag mig yrka, att de nästföljande paragraferna icke måtte uppläsas, utan endast paragrafernas nummer föredragas.

Herr Zetterstrand: Med anledning af detta yrkande tager jag mig friheten hemställa om återremiss å samtliga paragrafer.

Under erinran, att kammaren redan beslutat, att ifrågavarande lagförslag skulle paragrafvis föredragas, förklarade herr talmannen herr Zetterstrands yrkande icke kunna till proposition upptagas.

Deremot blef den af herr Wavrinsky gjorda hemställan, efter af herr talmannen derå gifven proposition, af kammaren bifallen.

Rörande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.
(Forts.)

§ 3.

Herr Zetterstrand yttrade: Jag ber att få yrka återremiss å paragrafen.

Vidare anfördes icke. Paragrafen återremitterades.

§ 4 återremitterades.

För § 5 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

För hvarje kalendervecka, under hvilken med försäkringspligt förenad anställning egt rum, skall för arbetstagare, intill dess han fyllt femtio år, pensionsavgift erläggas:
för man med tjugu öre; och
för qvinna med tio öre.

Herr Bergmark begärde ordet och yttrade: Alldenstund det ej utan skäl af arbetarne på landet komme att betraktas såsom ett sätt att från fastighetsegarnes skuldror till deras egna öfverflytta fattigvårdskostnaderna, derest detta sätt för afgifternas upptagande skulle godkännas, ber jag att få yrka afslag å denna paragraf. Skulle åter fastighetsegarne komma att betala afgifterna, så är sättet för uttagandet från fastighetsegarne på landet af dessa afgifter, jemfördt med hvad förhållandet bleve med fastighetsegare i stad, så orimligt till de förres nackdel, att jag äfven ur den synpunkten yrkar afslag å paragrafen.

Herr John Olsson: Herr talman! Med hänvisning till det anförande, som herr Hedin höll vid behandlingen af denna paragraf, och med anledning af de anmärkningar mot densamma, han då framstälde, anhåller jag att få yrka återremiss af densamma.

Vidare anfördes icke. Paragrafen återremitterades.

§§ 6—20, rubriken till 1 kap., §§ 21—24, rubriken till 2 kap., §§ 25—30, rubriken till 3 kap., §§ 31—32 äfvensom rubriken till 4 kap.

Återremitterades.

§ 33.

Herr Branting anförde: Herr talman, mina herrar! När bestämmelsen rörande den nuvarande generationen sista gången föredrages, så ber jag att få begagna detta tillfälle att framhålla, att det i alla fall är något, som icke kommer att så lätt förgätas

Rörande förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller liffränta.

(Forts.)

af den svenska nationen, att *Första Kammaren* genom sitt åtgörande i hela denna sak så ställt sig, att *den nuvarande generationen* helt och hållet kommer att gå förlustig de fördelar, som dock en gång äfven för densamma stälts i utsigt genom de löften, som gifvits i afseende på arbetareförsäkring.

Det är klart, att, som frågan nu ligger, det kommer att dröja många år, innan på allvar ålderdomsförsäkringsfrågan åter tages upp i vårt land. Ty jag räknar icke såsom ett allvarligt försök att upptaga densamma, om man skulle här något af de närmaste åren börja att tala om en frivillig ålderdoms- och invaliditetsförsäkring. Den *verkliga* försäkringsfrågan är fallen för en oviss framtid, och dermed har äfven för den nuvarande generationen, såsom jag nyss framhöll, all utsigt försvunnit att få något med af de tullmedel, som den fått svälta i hop. Under sådana förhållanden synes det mig lämpligt, att här i denna kammare åtminstone någon röst höjes för att påpeka, att det ansvar, som genom detta beslut hvilar på Riksdagen, dock väsentligen ligger der inne i rummet på andra sidan; och detta sitt ansvar kommer helt visst *Första Kammaren* i allt fall en gång att inför historiens domstol få svårt att bära.

Jag har blott velat säga detta, för att — när man nu för sista gången helsar afsked åt förhoppningen, att något skulle göras för den nuvarande generationen — detta icke måtte ske endast under det stilla och dämpade bullret från talmannens klubba, som faller öfver paragrafer, hvilka ej ens uppläsas.

Det är ett ganska viktigt historiskt ögonblick, som vi i detta nu upplefva, och jag ber att få stryka under, att den generation, som blifvit lofvad ganska mycket en gång, då det lades på densamma dessa tunga bördor, som den nu sedan 10 år fått bära, att denna generation, säger jag, tack vare *Första Kammaren* ej fått det ringaste uppfyllt af dessa en gång gifna löften.

Häruti instämde herr *John Olsson*.

Vidare yttrades ej.

Paragrafen återremitterades.

Öfvergångsstadgandet jemte rubriken till lagförslaget.

Återremitterades.

Utskottets i *punkten 1* gjorda *hemställan* förklarades vara genom kammarens här antecknade beslut besvarad.

Punkterna 2 och 3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 5.

Föredrogos, hvart efter annat, och biföllos statsutskottets nedannämnda utlåtanden:

n:o 72, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa under förra militiebostället $\frac{15}{16}$ mantal Hvellinge n:is 22 och 30 i Malmöhus län lydande gatehus,

n:o 73, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af egendomen Nefvitshög n:o 15, ett kronobete, i Malmöhus län,

n:o 74, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en postverket tillhörig tomtedel i Ystad,

n:o 75, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till statens jernvägar af ett jordområde från kungsladugården Ås kloster n:o 1 i Hallands län,

n:o 76, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till statens jernvägar af ett jordområde från Alnarps kungsgård i Malmöhus län underlydande gatehusen n:is 12, 13 och 14 Lomma och

n:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upphörande af de Schenäs och Bråborgs kungsgårdar tillkommande andelar af vinternotfisket i Bråviken.

§ 6.

Till behandling företogs härefter bankoutskottets memorial n:o 7, med förslag till reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning, att gälla från den 1 januari 1899.

Af 1897 års Riksdag infördes i bankoutskottets instruktion den bestämmelse, att utskottet skulle till Riksdagen inkomma med förslag till bankoreglemente, att gälla från den 1 januari 1899 och, sedan beslut härom blifvit af Riksdagen fattadt, till fullmäktiges efter rättelse detsamma meddela.

Med anledning häraf hade bankoutskottet vid 1897 års riksdag anmodat fullmäktige att till utskottet vid början af 1898 års riksdag afgifva förslag till reglemente att tillämpas från 1899 års början; och hade utskottet på grund af berörda föreskrift från fullmäktige fått mottaga dylikt förslag jemte en skrifvelse af den 27 sistlidne januari.

I sammanhang med pröfningen af fullmäktiges reglements-förslag hade utskottet till behandling jemväl förehaft motioner, väckta i Andra Kammaren, den ene af herr *P. O. Lundell m. fl.* (n:o 116) om sådan ändring i bestämmelserna angående afbetalningslån, att lånen finge återbetalas medelst erläggande hvar sjette månad af en tiondedel i stället för en femtedel af lånebeloppet, och den andra af herrar *P. Andreasson* och *E. Nilsson* i Kattleberg om den ändring i nämnda bestämmelser, att lånen kunde erhållas såväl på $2\frac{1}{2}$ som 5 års återbetalning.

Angående nytt reglemente för riksbanken.

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

För att afgifva förslag i fråga om sättet för föredragningen af föreliggande ärende bade ordet begärts af

Herr Johansson i Noraskog, hvilken nu i sådant afseende anförde: Jag tillåter mig anhålla, att föredragningen måtte tillgå på det sätt, att båda punkterna i utskottets hemställan måtte i ett sammanhang föredragas samt att reglementsförslaget derefter föredrages och behandlas paragrafvis i nummerföljd, dock utan att paragrafernas ordalydelse må behöfva uppläsas; och anhåller jag om proposition å detta mitt förslag.

Hvad herr Johansson sålunda hemställt, bifölls af kammaren.

Utskottets hemställan var af följande lydelse:

1:o

att Riksdagen måtte godkänna ett af utskottet framställt förslag till nytt reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning, att gälla från 1899 års början, hvilket förslag fans memorialet bilagdt.

2:o

att de af herrar Lundell och P. Andreasson m. fl. väckta motionerna, om ändring i tiden för återbetalning af afbetalningslån, måtte anses besvarade genom utskottets förslag till bankoreglementets lydelse i § 27 *mom. 2*.

§§ 1—15 i utskottets reglementsförslag godkändes jemte dertill hörande rubriker.

§ 16 var enligt utskottets förslag så lydande:

Mom. 1. De vaxlar, som riksbanken enligt § 18 i lagen för Sveriges riksbank af den 12 maj 1897 utgifver, skola vara ställda till viss man eller order och få ej in blanco transporteras.

Mom. 2. I hvarje af riksbankens kontor må penningar insättas och ett deremot svarande belopp efter telegram af de kontor, der insättningen egt rum, af hvilket som helst annat riksbankens kontor till vederbörande i behörig ordning utbetalas, dock med rättighet för det senare kontoret att, om svårighet möter för beloppets utbetalande i reda penningar, å detsamma utfärda postvaxel, att inlösas vid hufvudkontoret; och ega fullmäktige genom meddelade särskilda föreskrifter bestämma de afgifter och de vilkor i öfrigt, som med hänsyn till riksbankens säkerhet kunna pröfvas för åtnjutande af omförmälda rättighet erforderliga.

I fråga härom anförde:

Herr Elowson: Jag anhåller, att kammaren ville egna någon uppmärksamhet åt den bestämmelse, som utskottet föreslagit i denna paragrafs 1:sta moment.

Kammaren torde finna, att meningarna angående användningen af de medel, som insättas å postvexelrykning, hafva blifvit mycket förändrade inom utskottet på ganska kort tid.

Uti det gällande reglementet förekommer ett förbud att använda dessa medel i lånerörelsen. Och detta är ytterligare understruket genom den bestämmelsen, att de icke under något vilkor få användas i diskonterings-, låne- eller kreditivrörelse. Bankoutskottet har af herrar fullmäktige i riksbanken begärt att få deras yttrande angående det nya bankoreglementet. Fullmäktige hafva deri hemställt — såsom kammaren behagade finna — att de penningar, som å postvexelrykning insättas, icke må i utlåningsrörelsen användas. Utskottet har emellertid föreslagit, att detta förbud måtte utgå ur reglementet.

Gör man sig nu reda för, huru dessa penningar komma in i bankens kassa, så torde kammaren finna det ändamålsenligt, att — såsom herrar fullmäktige hafva föreslagit — dessa medel icke skola få användas i lånerörelsen. Egentligen äro dessa medel att betrakta såsom kommissionsmedel. En person inköper i något bankkontor en postremissvexel och insätter liqviden för denna postremissvexel i bankkontoret; vexeln remitteras sedan såsom betalning af en befintlig skuld eller såsom försträckning och öfverlåtes inom kort tid till ett annat bankkontor, der den inlöses. Här föreligger således ett uppdrag, som banken erhållit af allmänheten, nemligen att mottaga penningar vid ett kontor mot förbindelse att återbetala dem inom en eller två eller några dagar vid ett annat kontor. Det synes mig därför högst olämpligt, om dessa penningar skulle få användas i lånerörelsen. Det lär icke heller för något afdelningskontor vara af något gagn i egentlig mening att få på sådant sätt använda dessa penningar.

Kammaren torde hafva sig bekant, huru det går till med afseende på förhandlingen mellan hufvudkontoret och afdelningskontoren. De senare få för rörelsens bedrifvande ett visst förlag. Om det blir brist i detta förlag, så att afdelningskontoret icke har disponibla medel i utlåningsfonden, vänder sig kontoret till hufvudkontoret med en skrifvelse eller ett telegram och begär en förstärkning. Nu har hvarje afdelningskontor en löpande räkning med hufvudkontoret. Då hufvudkontoret beviljar den begärda förstärkningen, sker det på så sätt, att hufvudkontoret godtgör afdelningskontorets löpande räkning; och några penningar behöfva icke för ändamålet sändas till det ena eller andra kontoret.

Har afdelningskontoret händelsevis fått in för mycket penningar i lånefonden, då förekommer icke heller, att afdelningskontoret remitterar några sedlar och derigenom ådrager riksbanken en kostnad, utan afdelningskontoret anhåller att få återbetala en del af förstärkningsmedlen genom anvisning å den löpande räkning, som det har i hufvudkontoret. Det skickar en vaxel, som är dragen

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.*

(Forts.)

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.

(Forts.)

på denna löpande räkning. Det är således icke någon vinst att få använda dessa medel, hvarom nu är fråga, i lånerörelsen.

Utskottet säger, att det icke vill inlåta sig på frågan om bankmessigheten i förevarande fall. Men det synes likväl, att man bort något beröra densamma. Jag nämnde nyss, att de penningar, som insättas å postvexlräkning, egentligen äro anförtrodda medel; och då synes det mig icke bankmessigt att använda dem i lånerörelsen.

Jag kan icke nu på förhand sätta mig fullständigt in i de former, som skulle iakttagas, för att ett afdelningskontor skulle få använda en del af postvexelmedlen i lånerörelsen. Först och främst har jag dock alldeles klart för mig, att kassören icke torde kunna på eget beråd få disponera öfver dessa medel och använda dem i lånerörelsen. Och för det andra är det tydligt, att ej heller handhafvande styrelseledamoten eller — såsom han i reglementsförslaget nu kallas — verkställande styrelseledamoten kan på eget bevåg utanordna medel ur postvexelkassan till lånefonden; utan det torde böra gå genom styrelsen. Styrelsen skall således besluta att af dessa medel, som den i kommission har om händer, använda en del i utlåningsrörelsen. Mig förefaller detta i viss mån motbjudande: detta förfaringssätt förefaller mig nästan såsom en åtgärd, hvarigenom man skulle upplåna medel utan långifvarens vetskap.

Utskottet säger ock, att herrar fullmäktige skulle kunna, i fall de funne det behöfligt, gifva föreskrift derom, att dessa postvexelmedel icke få användas i utlåningsrörelsen. Men mig förefaller det egendomligt, att bankoutskottet skulle vilja ställa herrar fullmäktige i en sådan ställning till reglementet. Reglementet bör väl innehålla föreskrifter i allmänhet om hvad herrar fullmäktige skola göra eller icke göra. Nu säga herrar fullmäktige sjelfva, att det icke är lämpligt att i lånerörelsen använda de medel, som insättas å postvexlräkning. Men bankoutskottet vill öfverlemnna åt herrar fullmäktige att bestämma i denna fråga, som de för godt finna. Skulle nu herrar fullmäktige icke lemna någon föreskrift i detta afseende, så beror det på styrelsen i de särskilda afdelningskontoren, huruvida dessa medel skola dertill användas eller icke. Det torde kunna hända, att någon styrelse skulle besluta sig för att använda medel, som influtit i postvexelkassan, till förstärkning af lånefonden i afsigt att slippa öka förlaget.

Kammaren och bankoutskottet hafva sig väl bekant, hurusom de särskilda afdelningskontorens vinst beräknas i procent af förlaget. Den absoluta vinsten blir ej större derigenom, men man kan tycka, att då procentalet af förlaget är stort, är vinsten också stor. Skulle nu någon styrelse icke vända sig till hufvudkontoret för att få en behöflig förstärkning i lånefonden, utan taga denna förstärkning ur postvexelkassan, så skulle man kanhända säga, att vinsten icke skall beräknas af dessa medel; och på så sätt skulle en skenbar stegring i kontorets vinst visa sig. Detta är icke öfverensstämmande med bankmessighet.

Jag kan således icke finna skäligt, att Riksdagen dekretarar, att afdelningskontoren i orterna skola få af kommissionsmedel an-

vända någon del i lånerörelsen. Utskottet har icke heller uppgifvit, att någon vinst genom ett sådant förfaringssätt skulle uppkomma. Och det gör det nog icke heller.

Nu önskade jag för min del, att kammaren icke ville godkänna den bestämmelse, som här är i fråga. Helst skulle jag se, att kammaren ville antaga det förslag till reglemente, som herrar fullmäktige hafva lemnat till utskottet. Men dervid möter mig en konstitutionel betänklighet. Herrar fullmäktige torde icke hafva motionsrätt här i kammaren; och man skulle då måhända icke kunna yrka bifall till deras förslag. Men vill man sjelfva saken, så hjälpes detta derigenom, att kammaren behagade afslå utskottets hemställan i § 16 mom. 1, hvarigenom den nu gällande bestämmelsen om ovilkorligt förbud att använda postvexelkassan i lånerörelsen fortfarande får giltighet.

Jag anser mig därför, herr talman, af flera skäl böra hemställa, att kammaren icke måtte godkänna utskottets förslag till lydelse af § 16 mom. 1, utan att kammaren ville afslå detsamma; och jag anhåller, att herr talmannen behagade framställa proposition härpå.

Herr Johansson i Noraskog: Om man jemför utskottets och fullmäktiges förslag i denna punkt med motsvarande paragraf i riksbankslagen, så skall man finna, att i riksbankslagen är stadgadt, att »en hvar eger att i riksbankens hufvud- eller afdelningskontor insätta penningar mot erhållande, utan afgift, af vaxel å Sveriges riksbank i Stockholm, stäld att vid uppvisandet inlösas», d. v. s. denna paragraf innehåller således icke något förbud för riksbanken att, på sätt den finner lämpligt, använda de penningar, som på sådant sätt inflytta.

Den föregående talaren ville likställa postvexelmedel med anförtrödda medel. Men jag hemställer, om icke alla de penningar, som kunna komma att insättas i riksbanken vare sig på depositions-, giro- eller alla andra räkningar — om icke äfven dessa äro anförtrödda medel; och då skulle naturligtvis samma vilkor komma att gälla äfven dem.

De af utskottets ledamöter, som varit i tillfälle att se, huru det tillgår i de enskilda bankernas afdelningskontor, yrkade med bestämdhet på, att denna bestämmelse skulle ur reglementet utgå, helt enkelt därför att de ansågo den fullkomligt olämplig och alldeles opraktisk. Och det var af denna anledning, som man efter åtskilliga öfverläggningar kom till det resultat, att bestämmelsen mycket väl borde kunna ur reglementet utgå, i synnerhet som fullmäktige, om de skulle så finna för godt, skulle sjelfva kunna meddela i detta afseende nödiga föreskrifter beträffande både afdelningskontoren och hufvudkontoret.

Med afseende på det yrkande, som den föregående talaren framstälde, nemligen om afslag å ifrågavarande paragraf, så vill jag anmärka, att ett bifall dertill kanhända hade till följd, att vi icke finge något stadgande annat än det, riksbankslagen i detta afseende innehåller. I samma stund man nemligen antar ett nytt

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)*

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.).

reglemente, lär väl det gamla vara förfallet; och skulle så vara, att man vill i reglementet få införd den bestämmelse, som här åsyftas, finnes ingen annan utväg än att återremittera förslaget till utskottet. För min del tror jag detta icke är behöfligt, utan hemställer om bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr von Friesen: Herr talman! Jag skulle helst hafva sett, om fullmäktiges förslag blifvit af utskottet förordadt och af Riksdagen antaget.

Huru förhållandet är med de medel, som här äro i fråga, är för hvar och en af herrarne bekant: de inbetalas i ett af riksbankens kontor för att utbetalas vid ett annat. Nu säger man, att lika väl som de medel, hvilka anförtros banken t. ex. genom insättning å folioräkning, få användas i bankens rörelse, lika väl kunna också dessa medel få det. Men det är dock den olikheten, att de medel, som insättas å folioräkning, icke äro anförtrodda åt banken enkom för att så fort som möjligt utbetalas på annat håll, utan de insättas visserligen för att vid anfordran utbetalas, men icke genast.

Jag tror visserligen icke, att olägenheterna utaf att antaga bankutskottets förslag äro särdeles stora. Men då utskottet säger, att det är »bankmessigt» att använda postvexelmanen i lånerörelsen, ber jag att få framhålla, att man dock bör göra skilnad på hvad som är bankmessigt i olika fall. Det kan nemligen vara åtskilligt, som är bankmessigt, hvilket icke är riksbanksmessigt. Vi måste noga skilja, i synnerhet nu, sedan vi fått riksbanken att vara ensam sedelutgifvande centralbank, på hvad som kan vara lämpligt för riksbanken med dess egenskap af centralbank och hvad som kan vara lämpligt för andra banker. Nu är emellertid, som jag förut antydt, faran af att antaga utskottets förslag icke stor. Ty i olikhet med den ärade talaren på karlstadsbanken tror jag icke, att detta förslag komme att medföra för afdelningskontoren någon större rätt att utlåna penningar. Fullmäktige skulle ju fortfarande bestämma, huru stort belopp hvarje kontor får använda uti sin lånerörelse, och öfver det beloppet får detsamma icke gå utan fullmäktiges tillstånd och be-
gifvande.

Å en annan sida äro de medel, som innestå på postvexelrykningen, en obetydlighet i jämförelse med hvad banken i öfrigt har att disponera. Den 31 mars — den senaste tidpunkt, för hvilken uppgifter i tryck föreligga — voro å dylik räkning innestående in alles 1,632,137 kronor och 99 öre, under det t. ex. på folioräkning innestodo 38,405,878 kronor och 59 öre. Hvad innebär nu ett stadgande om, att riksbanken icke får i sin rörelse använda postvexelmanen? Jo, att riksbanken icke för utlåningen får taga sin kassa så nära, att den måste tillgripa något af dessa 1,600,000 kronor.

Ett sådant förbud anser jag vara principiellt riktigt, men jag tror å andra sidan, att underlåtenhet att stadga det förbudet icke är farligt.

Herr talman, jag har icke något yrkande att göra.

Herr Waldenström: Herr talman! Det är icke om den nu omhandlade saken, jag tänker yttra mig, utan om en annan bestämmelse i denna paragraf, en bestämmelse, som går ifrån reglemente till reglemente, och hvars berättigande ingen menniska tyckes anse sig böra betvifla, det är nemligen de orden: »Vexel får ej in blanco transporteras».

Jag förstår icke hvad det kan intressera banken, huruvida jag transporterar vexeln på viss person eller på innehafvaren, om jag i alla fall sjelf vill underkasta mig den risk, som är förenad med en sådan transport. För öfrigt kan den här bestämmelsen aldrig bli effektiv. Ty om jag har en sådan vaxel, behöfver jag blott på baksidan skriva mitt namn, sedan går den ifrån man till man, och den, som sist har den, han skrifer till, att den skall betalas till honom eller till herr X, och då står mitt namn inunder, och den gäller, oaktadt den af mig transporterats in blanco.

Jag kan också, i stället för att transportera, helt enkelt qvitera vexeln och sedan skicka den till en person, hvilken lemnar den till en annan och denne i sin ordning till en tredje o. s. v. Den, som sist kommer med den till banken, han tager ut pengarne på mitt namn. Jag har då med min qvittens icke annat gjort än transporterat vexeln in blanco. Jag säger icke detta för att göra något yrkande, utan för att anbefalla denna fråga till ett blifvande bankoutskotts begrundande vid en annan riksdag.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Kammarern godkände paragrafen jemte tillhörande afdelningsrubrik.

§ 17—26 med tillhörande rubriker.

Godkändes.

För § 27 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

Mom. 1. Afbetalningslån *lemnas mot* lånesökandes förbindelse, försedd antingen med pant af obligationer, aktier eller i fast egendom intecknade skuldebref eller ock med borgen såsom för egen skuld.

Mom. 2. Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjettemånad efter utlåningsdagen af en femtedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen.

Mom. 3. Lån utgifvas ej å mindre belopp än 300 kronor.

Mom. 4. För lån, utgifna mot borgen, åligger det låntagaren att vid hvarje afbetalningstid, om så fordras, förete intyg om egen och löftesmäns fortfarande vederhäftighet, eller ock att ställa ny säkerhet, som godkännes, vid påföljd, att eljest hela återstående lånebeloppet anses förfallet.

Mom. 5. Såsom låntagare får ingen häfta för högre belopp än 6,000 kronor.

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.*
(Forts.)

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

Mom. 6. Öfriga bestämmelser, som för riksbankens säkerhet kunna i afseende å denna lånegren anses erforderliga, meddelas af fullmäktige.

Mom. 7. Afbetalningslånen må, enligt lagen för Sveriges riksbank af den 12 maj 1897, § 13 sista stycket, ej stiga till högre sammanräknadt belopp än tjugufem procent af riksbankens grundfond eller tolf millioner femhundra tusen kronor.

Mom. 8. Inlemnas till hufvud- eller afdelningskontor ansökningar om lån af detta slag å större sammanlagdt belopp, än tillgångarna medgifva, pröfvas låneansökningarna i den ordning de ingått.

I afgifven reservation hade deremot herr *Holmgren* i Hillebola, med hvilken herr *Nilsson* i Kägglå instämt, yrkat, att mom. 2 skulle erhålla följande affattning:

Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjettemånad efter utlåningsdagen af minst en tiondedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen.

Herr *Holmgren* i Hillebola begärde ordet och yttrade:

Herr talman! Såsom synes af betänkandet, har jag anmält min reservation mot utskottets förslag till lydelse utaf mom. 2 i den nu föredragna paragrafen.

Vid flere föregående riksdagar ha motioner framkommit i syfte att få till stånd en förändrad lydelse af detta moment, hvarigenom tiden för afbetalning af lånen skulle bli förlängd. Dessa ofta återkommande motioner bevisa, att ett behof af ändring utaf detta moment förefinnes. Riksdagen har likväl alltid afslagit dessa motioner, så ofta de förelegat, i de gemensamma voteringarna, men Andra Kammaren har för sin del vid flera tillfällen bifallit de förslag, som i detta afseende blifvit framställda. Bland de skäl, som anförts emot en sådan förändring, har förut varit, dels att, om man gör dessa afbetalningslån mera begärliga, anspråken på denna lånefond skulle bli så stora, att man på de gemensamma voteringarnas väg komme att öka dess belopp till en storlek, som icke vore nyttig för banken, dels också svårigheten att pröfva de säkerheter, som erbjudas, då lånen skulle gå ut på så lång tid.

Hvad det första skälet beträffar, så är det undanröjdt genom antagandet af banklagen, hvarigenom fondens belopp blef i lag bestämdt.

Hvad det andra skälet beträffar, så är det fortfarande af utskottet föreslaget, att vederbörande skulle ega pröfva säkerheterna vid hvarje afbetalning, så att om en låntagares ekonomiska ställning undergått någon förändring vid tiden för afbetalningen eller derförut, skulle detta vara en giltig anledning för fullmäktige att uppsäga lånet till inbetalning genast, om så skulle behöfvas. Nu kan det ju invändas, att om man gör dessa afbetalningslån begärligare, skulle afbetalningslånefondens belopp, hvilket i lag är bestämdt till 25 % af grundfonden, som är 50 millioner, således 12 1/2

millioner, icke vara för ändamålet tillräckligt, särskildt därför, att nu allt flera afdelningskontor inrättas i orterna.

Med afseende derpå ber jag att få nämna, att, då särskilda utskottet i fjol hade att vid banklagens behandling föreslå afbetalningslånefondens belopp, invändning inom utskottet gjordes mot detta belopp. Man framhöll, att, om det skulle bli så många afdelningskontor inrättade, som ifrågasatts, 25 % af grundfonden skulle bli för litet. Derpå svarade de ledamöter af utskottet, som voro riksbanksfullmäktige, att det icke visat sig nu, sedan Riksdagen inrättat ett å två afdelningskontor hvarje år, att anspråken på denna lånefond blifvit större, utan tvärtom mindre, beroende på att styrelserna i de särskilda afdelningskontoren, hvilka ha mindre områden åt sig anvisade, ega större personalkänedom och icke uteslutande äro hänvisade till betygsgifvarne, hvadan de kunna vara bättre i tillfälle att pröfva säkerheterna hos de lånebehöfvande. Jag tror sålunda, att det icke är någon fara för banken, om man nu lemnar sitt bifall till den framställning, som här är gjord i motionerna.

Då denna fråga har debatterats så många gånger förut här i kammaren, skall jag icke längre upptaga tiden med att ytterligare framhålla de skäl, som redan förut utvecklats så många gånger, att det kan vara onödigt att nu upprepa dem, utan jag skall inskränka mig till att göra följande yrkande:

»att kammaren måtte bifalla utskottets förslag till lydelse af mom. 1, 3, 4, 5, 6, 7 och 8 i § 27, men att kammaren måtte med afslag å utskottets förslag till lydelse af 2 mom. bifalla det förslag, som jag framställt i min reservation, så lydande:

Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjettemånad efter utlåningsdagen af minst en tiondedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen.»

Jag anhåller, herr talman, om proposition på detta mitt yrkande.

Häruti instämde herrar *Nilsson* i Kägglå, *Andreasson* och *Nilson* i Kattleberg.

Herr Lundell: Det intresse, som alltid i Riksdagen visats denna fråga, torde vara beroende hufvudsakligen på två skäl. Å ena sidan har man velat bereda lånesökande tillfälle att få lån på vilkor, som äro för dem lämpliga, å andra sidan har man velat bereda Riksbanken tillfälle till vinst. Det är klart, att det är båda dessa omständigheter i förening, som gjort, att motioner oupphörligen väckts om att afbetalningslånen, hvilka ju egentligen lämpa sig för mindre jordbrukare och industriidkare, skola ändras, så att de få amorteras på längre tid än 2 1/2 år. Man har funnit, att lån på 2 1/2 år äro föga användbara för personer, som vilja på ett lojalt sätt begagna sig af dessa lån, i det att sådana personer icke kunna

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)*

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

inbetala lånen på så kort tid som $2\frac{1}{2}$ år. Dessa lån kunde ju, om man utsträckte tiden för återbetalningen något litet, vara användbara för jordbrukare i och för verkställande af odlingar, inköp af kreatur, redskap och dylikt, såsom hjälp för industriidkare vid uppsättande af inventarier, för prester, då de skola öfvertaga boställen, samt för mindre och äfven för större handtverkare, då de skola sätta upp verkstäder och dylikt. Men i alla dessa fall finnes icke för låntagarne möjlighet att förtjena så mycket, att de kunna betala in lånen på $2\frac{1}{2}$ år, ja, knappast på 5 år, ehuru de på sistnämnda tid väl dock kunna antagas vara i stånd att återbetala åtminstone någon större del af lånet, i synnerhet om de hafva några egna medel att hjälpa till med.

Det är klart, att, då riksbanken hade mycket små fonder, det kunde vara oegentligt för riksbanken att lemna ut lån på så lång tid, men då bankens fonder nu på sista tiden mångdubblats, så kan det icke vidare ligga någon fara i att lemna ut ett visst belopp i sådana lån, hvilkas återbetalning kunna sträcka sig litet längre fram i tiden. Den svenska riksbanken, som efter den nya banklagens tillkomst är afsedd att hafva en sedelutgifning å 100 å 120 millioner kronor, har grund- och reservfond å sammanlagdt 60 millioner kronor, medan den tyska riksbanken, som har en sedelutgifningsrätt på 12 å 13 hundra millioner, blott har en dubbelt så stor grundfond. Från Riksbankens sida skulle det således icke ligga någon fara i att lemna ut lån på längre tid.

Jag tror också, att det skulle vara synnerligen fördelaktigt att lemna ut lån på längre tid, när man nu icke kan få låna ut den ifrågavarande fonden för afsedt ändamål, därför att dessa lån äro för obehöfvade för låntagarne. Sparbankerna lemna nemligen ut penningar på bättre vilkor, och så är äfven fallet med de enskilda bankerna. Om nu riksbanken håller på att lemna ut lån endast på kort tid, så blir följden den, att i stället för att gå direkt till allmänheten, komma riksbankens penningar att användas för rediskontering af vaxlar åt de enskilda bankerna, som i sin ordning låna ut dem till allmänheten mot en eller annan procents mellangift, i följd hvaraf en stor del af den vinst, som eljest skulle tillfalla riksbanken, kommer att gå till de enskilda bankerna. De många afdelningskontor, som riksbanken inrättat, äro likväl just afsedda för att allmänheten skall kunna få lån direkt hos riksbanken, och riksbanken får ju på det sättet också högre ränta.

Om dessa lån anordnas så, att de blifva fördelaktigare för låntagarne, blir det också flere lånesökande än nu, och bankens styrelse får derigenom tillfälle att bättre välja sina kunder och kan naturligtvis utvälja säkrare sådana, då det finnes flere att välja på, än om den har allenast ett fåtal att hålla sig till.

Det har också visat sig, att en stor del af de kunder, som riksbanken nu har, äro sådana, som icke tänka att betala sina lån på utsatt tid, utan lefva på vigilans och låna än här och än der. På så kort tid, som nu är medgifven, lånar nemligen ingen, som vill använda penningarne till nyttiga ändamål, t. ex. för att lägga ned dem i ett industriellt företag eller dylikt. Icke heller kunna

dessa lån användas för handelsändamål, för hvilka ju egentligen
 vaxlar äro afsedda, enär för sådana ändamål inbetalningstiden är
 för lång. Man kan öfver hufvud taget icke tänka sig något fall, der
 det skulle vara fördelaktigt att hafva en inbetalningstid på $2\frac{1}{2}$ år.

Det är vidare icke föreskrifvet, att dessa lån skola beviljas
 endast mot borgen, utan sådana kunna också lemnas mot inteckningar
 eller annan realsäkerhet. Men äfven om man nu såsom säkerhet
 erbjuder statsobligationer eller inteckningar under halfva taxerings-
 värdet, kan man icke nu få lån på längre tid.

Nu är ju icke afsedt att i reglementet bestämma, att lånen
 ovilkorligen skola lemnas ut på fem år, utan det är afsedt, att
 lånen skola få lemnas ut på hvilken kortare tid som helst, och att
 man icke längre skall vara ovilkorligen bunden att lemna ut lånen
 på endast $2\frac{1}{2}$ år, utan, om man finner, att personerna eller säker-
 heterna äro goda, man skall kunna något utsträcka afbetalnings-
 tiden, så att densamma blir för låntagaren beqvämare.

Oaktadt man nu för dessa lån har en fond på $12\frac{1}{2}$ millioner
 kronor och oaktadt man inrättat så många nya afdelningskontor
 af riksbanken, har banken likväl icke kunnat låna ut mer än 7
 millioner kronor. Detta visar väl, att lånen icke äro begärliga
 för de lånesökande, för hvilka de egentligen äro afsedda.

På grund af nu anförda förhållanden skall jag be att få förena
 mig med herr Holmgren och att alltså få yrka bifall till den af
 honom anförda reservationen.

Herr Henriesson: Herr talman! I tider sådana som dessa, då
 penningetillgången är riklig, och det finnes en mängd sparbanker, som
 till och med hafva svårt att placera sina kapital, så tror jag, att
 man icke bör tillmötesgå fordringarne på lån med längre afbetal-
 ningstid i riksbanken. Sådana lån med lång afbetalningstid lämpa
 sig nemligen bättre för sparbankerna än för riksbanken.

Det har anmärkts, att dessa lån varit mindre anlidade under
 de senare åren. Ja, men detta bevisar icke, att låneformen är
 olämplig, utan det bevisar endast, att penningställningen nu är så
 mycket bättre, att man icke behöfver taga den för dessa lån af-
 sedda fonden i anspråk i dess helhet.

En föregående talare yttrade, att man kunde använda dessa
 lån för inköp af inventarier vid landtbruk. Men tiderna äro nu
 icke för oss landbrukare sådana, att vi kunna ens på 5 år amortera
 skulder för inköp af inventarier, utan vi måste nog i sådana fall
 vända oss till penninganstalter, der man kan få lån på 10 år.

Det är emellertid egentligen ett annat skäl, som för mig varit
 bestämmande att motsätta mig det nu framlagda förslaget. Detta
 skäl är, att jag betraktar dessa lån såsom särskildt lämpliga för
 landtmännen, då ogynsamma konjunkturer inträffa. Efter för-
 luster af sådan tillfällig anledning, såsom t. ex. till följd af miss-
 växtår, kan en landbrukare möjligen repa sig på $2\frac{1}{2}$ år. Men jag
 ber att få fästa uppmärksamheten på, att den summa, som får an-
 vändas för dylika lån, är bestämd till $12\frac{1}{2}$ millioner kronor. Om
 man då utsträcker afbetalningstiden till 5 år, är det klart, att ej mer

*Angående
 nytt regle-
 mente för
 riksbanken.*
 (Forts.)

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

än hälften så många kunna blifva delaktiga af dessa lån. Emellertid är det just, då svåra tider inträffa, som många behöfva lån. Detta har för mig varit hufvudskälet, hvarför jag motsatt mig en utsträckning af betalningstiden.

Dessutom ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att de flesta förluster, som riksbanken gjort, hafva skett just på dessa afbetalningslån, och om nu inbetalningstiden utsträcker till 5 år, så är det väl icke osannolikt, att dessa förluster skola blifva ännu flere.

Detta har för mig varit skälen, hvarför jag deltagit i det beslut, hvartill utskottet kommit; och jag ber nu att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Friesen: Herr talman! Om det nu vore fråga om att afgöra, huruvida denna utlåningsform, afbetalningslånen, är en passande sådan för riksbanken eller icke, då anser jag, att man skulle kunna anföra goda skäl äfven *emot* denna låneform. Nu är det emellertid så, att densamma är i den nya banklagen föreskrifven, likasom den under lång tid varit stadgad uti de för riksbanken gällande reglementen. Då synes det mig, att man bör se till, att den utlåning, som sker i denna form, också sker på sådana vilkor, att man i allmänhet bör kunna hysa rimlig förhoppning att i rätt tid få in de utlånade medlen.

Nu har visserligen den föregående talaren sagt, att det skulle blifva svårare att få igen de utlånade medlen, om de skulle betalas igen under 5 år, än om det, såsom nu är fallet, skall ske under 2¹/₂ år. Det tror jag för min del icke. Att det för närvarande är mycket svårt att få afbetalningarna gjorda i vederbörlig ordning, det vet jag; ty det inträffar oupphörligen, att en låntagare, sedan två eller tre afbetalningar äro verkställda, vill åter höja lånet icke allenast till dess ursprungliga belopp, utan ofta till och med mera. Detta torde väl visa, att lånen med den nuvarande afbetalningstiden icke äro någon särdeles lämplig utlåningsform. Häraf har också blifvit följd, att de, som anlita denna låneform, i allmänhet äro endast sådana, som icke kunna få bättre lånevilkor på andra håll. Det blir således icke de bästa låntagare, som tillföras riksbanken genom denna låneform, sådan den nu är, utan snarare de sämsta; ty de bättre kunna på annat håll få lån på fördelaktigare vilkor än i riksbanken.

Jag vill alls icke, att riksbanken skall konkurrera med sparbanker och andra sådana penninginrättningar; men det förefaller mig dock icke riktigt att bibehålla en utlåningsform, med afseende å hvilken man har tydliga bevis, att de förbindelser, som låntagarne åtaga sig, icke kunna af dem uppfyllas.

Den fond, som står disponibel för dessa lån, uppgår nu till 12¹/₂ millioner kronor. Den 31 mars 1898 var af denna summa utlånadt endast 7,204,293 kronor 80 öre. Denna låneform har gått tillbaka år från år, och utan tvifvel kommer den att allt fortfarande göra det i följd af de tillfällen, som erbjudas att i sparbanken och andra banker erhålla lån på förmånligare vilkor.

Numera kan det väl icke ligga någon fara för riksbanken deri,

att dessa län skulle blifva flitigare anlidade. Sista gången, jag hade tillfälle att yttra mig i denna fråga, uppträdde en talare på stockholmsbanken, dåvarande ordförande i bankoutskottet, och motsatte sig energiskt att göra villkoren för inbetalningen af dessa län lindrigare, emedan han fruktade, att denna låneform då kunde komma att användas i alltför stor utsträckning. Han befarade, att man då icke skulle nöja sig med en fond på 12 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, utan — kanske genom gemensam votering — drifva upp fonden till en högre summa, hvarigenom man skulle kunna få riksbanken engagerad på ett sätt, som alla erkänna icke vara riktigt.

Men nu är en sådan möjlighet afklippt genom den förra året antagna riksbankslagen. Nu är det fastslaget i denna lag, som stiftas af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt, att denna fond icke får öfverskrida $\frac{1}{4}$ af grundfonden. Det går således icke längre att på gemensamma voterings väg höja denna fond, utan dertill fordras båda kamrarnes sammanstående beslut och Kongl. Maj:ts sanktion. Således föreligger icke nu någon fara för att, denna låneform skall få en sådan utsträckning, att riksbankens egentliga rörelse skall på något sätt snedvridas.

Hvad åter beträffar säkerheten för att återfå de utlånade penningarna, så vill jag betona, att äfven enligt herr Holmgrens förslag afbetalningarna skulle ske hvarje halfår och banken sålunda hvarje halfår vara i tillfälle att pröfva säkerheten. Jag skulle icke hafva varit med om förslaget, i fall afbetalningarna skulle hafva skett blott en gång om året; men nu, då de skola fullgöras hvarje halfår, tror jag icke, att riksbankens säkerhet kan blifva lidande på lånetidens utsträckning.

Då det alltså ligger i sakens natur, att denna utlåningsrörelse kräfver längre betalningstid, då numera ingen fara kan föreligga för att en genom lämpligare lånevilkor framkallad utsträckning af denna lånerörelse skall verka rubbade eller förryckande med afseende på bankens egentliga uppgift, och då slutligen säkerheten för riksbanken att återfå de utlånade medlen icke genom lånetidens utsträckning skulle förminskas, så kan jag, herr talman, icke annat än förorda bifall till herr Holmgrens yrkande.

Med herr von Friesen förenade sig herrar *Arnoldsson, Svensson* i Karlskrona, *Svensson* i Oiseröd, *Persson* i Rinkaby, *Baaz, Holmlin, Andersson* i Backgården, *Anderson* i Hasselbol, *Bengtsson* i Häradsköp, *Hazén, Gustafsson, Wallmark*.

Herr Petersson i Påboda yttrade: Jag kan inskränka mig till att instämma med herr von Friesen.

Herr Eklundh i Lund: Jag instämmer i hufvudsak med herr *Henricson* i hans anförande och ber blott att få tillägga, att om jag kunde tro, att det vore för låntagarne en fördel att få lånetiden för ifrågavarande riksbankslån utsträckt och att man utan risk kunde medgifva en sådan utsträckning, så skulle jag icke sätta mig deremot, men jag anser afbetalningslånen icke vara en

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.*

(Forts.)

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.

(Forts.)

lämplig låneform för riksbanken, allra minst om lånetiden skulle bestämmas längre, än reglementet nu föreskrifver. Må lånesökande, som önska amorteringslån på lång tid, vända sig till våra sparbanker, som medgifva lån mot borgen på ända till 10 år, hvilket naturligtvis för låntagarna måste vara mycket fördelaktigare än att taga lånen i riksbanken, äfven om tiden utsträcktes till 5 år. Dessutom medföra dessa riksbankslån den olägenheten, att låntagarna måste hvarje hel- eller halfår inlemna nya lånehandlingar, som skola pröfvas, och kostnaderna blifva därför större der än i sparbankerna, der lånen redan från början ställas att amorteras på en längre tid af t. ex. 8 år och icke, utan att särskilda omständigheter dertill föranleda, under tiden ändras eller nya handlingar infordras.

Af dessa skäl kan jag för min del icke annat än yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Henricson: Talaren på stockholmsbänken sade, att det redan nu är svårt att få in dessa lån på bestämda tider, och detta därför, att de skola afbetalas hvar sjettemånad. Tror då den talaren, att om tiden utsträcker till 5 år, låntagarna skola blifva ordentliga och inbetala sina lån i rätt tid? Jag tror det icke.

Vore jag öfvertygad om, att förändringen vore till fördel för låntagande landtmän och andra låntagare, som begagna denna låneform, skulle jag visst icke motsätta mig en förlängning af lånetiden, men då, såsom jag förut sagt, jag tror, att det under ogynnsamma konjunkturen blefve till skada att hafva för lång afbetalningstid, emedan vid sådant förhållande det då är behöfligt, att ett större flertal får del af dessa lån, så skall jag vidhålla mitt yrkande.

Herr Elowson: När helst denna fråga förevarit i Andra Kammaren vid föregående riksdagar, i hvilka jag deltagit, har jag alltid röstat för en utsträckning af lånetiden, ehuru jag icke vid något föregående tillfälle motiverat detta mitt votum. Nu ber jag dock att få yttra några ord och vill då erinra derom, att det är en ledande princip med afseende å riksbankens förvaltning, att densamma skall med omsorg och samvetsgrannhet betjena allmänheten, och jag tror äfven, att alla, som äro anställda vid riksbanken, söka att ställa sig denna princip till efterrättelse. Nu har jag den öfvertygelsen, att det är för den allmänhet, som under ifrågavarande form lånar penningar i riksbanken, en stor fördel att få afbetalningslånen utsträckta på en längre tid. Om man således besluter, att återbetalningen af dessa lån skall ske på 5 i stället för $2\frac{1}{2}$ år, så läser detta vara att gå den lånesökande allmänhetens önsknings till mötes, och därför skulle det enligt den nämnda principen vara en förpligtelse för riksbanken att göra detta.

Nu bör man dock se till, om banken har förmåga att fullgöra denna förpligtelse. Såvidt jag kan erinra mig, har i den rörelsegren, som är afsedd för afbetalningslån, icke varit engagerad större del än $\frac{2}{3}$ af den fond, som är anvisad för ändamålet, och för närvarande är det, såsom vi nyss hörde, något mindre än $\frac{2}{3}$. Denna

fond, som skall utgöra 25 procent af grundfonden, är, så att säga, detacherad från riksbankens öfriga medel.

Hvad man kan invända mot denna låneform är, att penningarna icke så lätt flyta in, men jag tror, att riksbanken äfven nu, då den genom den nya banklagen har åtagit sig större förpligtelser, icke har någon svårighet att uppfylla sin främsta förbindelse, nemligen att upprätthålla myntvärdet. Då förefaller det mig, som om riksbankens principaler borde se till, om de icke i denna fråga kunde tillmötesgå allmänhetens önsknings. Detta är för mig bestämmande att rösta för förlängning af lånetiden, då jag är öfvertygad, att riksbanken kan honorera de förbindelser, den ikläder sig, genom att engagera högst 12 $\frac{1}{2}$ millioner i afbetalningslånerörelsen.

I den reservation, hvartill nu bifall har yrkats, formuleras det så, att minst $\frac{1}{10}$ af lånebeloppet jemte upplupen ränta skall hvar sjette månad återbetalas. Denna bestämmelse synes mig icke vara fullt tillfredsställande, och den kan väl uti nya blanketter af herrar fullmäktige formuleras på annat sätt, ty jag tror icke, att det är önskligt, att man finge afbetalningsbelopp på än det ena och än det andra krontalet öfver $\frac{1}{10}$, så att den ena inbetalar $\frac{1}{9}$, den andra $\frac{1}{6}$, den tredje $\frac{1}{5}$ o. s. v. Skulle detta vara meningen, så har jag åtskilliga betänkligheter deremot, men jag antager, att man skall få två alternativ, antingen att inbetala $\frac{1}{10}$ eller $\frac{1}{5}$ hvar sjette månad, och i så fall har jag inga formella betänkligheter mot förslaget.

Slutligen ber jag att få erinra om den stora fördel vid dessa lån, som låntagaren har, nemligen att få återbetala hela lånet utan föregående uppsägning, så att, när han skall betala $\frac{1}{5}$, han kan få inbetala hela det återstående beloppet, det må nu vara en eller flera femtedelar kvar. Jag skall således vara med om förlängning af tiden, med uttalande af den önskan, att, om reservationen bifalles i den nu föreslagna ordalydelsen, att minst $\frac{1}{10}$ af lånebeloppet skall återbetalas hvar sjette månad, herrar fullmäktige ville tillse, att i lånereversalen bestämmas de belopp, som skola betalas, så att det icke beror på låntagaren, om han ena gången vill inbetala så och så mycket och andra gången så och så mycket.

Innan jag får visshet i det hänseendet, har jag icke något bestämdt yrkande att göra, men det är klart, att jag ansluter mig till dem, som önska en längre lånetid.

Herr von Friesen: Med anledning af talarens på lundabanken yttrande rörande blanketterna för dessa lån, vill jag nämna, att det är icke så, att låntagaren behöfver inkomma med ny förbindelse för hvarje afbetalning, som göres, utan han lemnar en revers, som gäller för hela lånetiden, och blott för den händelse, att han vill hafva någon förändring med afseende på lånet, hafva detsamma förhöjdt eller något dylikt, behöfver han komma in med ny revers; men väl måste han vid påfordran prestera nytt vederhäftighetsbevis.

Talaren på östgötabanken frågade, om jag trodde, att, i fall betalningstiden utsträcktes, alla låntagarne skulle komma att ordentligt betala sina lån. Det tror jag verkligen icke, och det är väl

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.

(Forts.)

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.

(Forts.)

en alltför idealisk uppfattning för att kunna hysas af den, som har någon erfarenhet i det praktiska lifvet. Men jag tror, att man kommer att inbetala dem ordentligare än förut, och dermed är ju mycket vunnet. Nu är det så, att om låntagarna icke kunna fullgöra sina afbetalningar, tvingas de att gå i borgen på andra lån för att dela med den låntagaren och så få pengar att fullgöra sina afbetalningar med, och de inledas sålunda ofta genom bestämmelsen om den korta lånetiden på vigilansens väg.

Hvad beträffar talet om ogynsamma konjunkturer, så kan den ärade talaren hafva rätt i, att flera få låna, när lånetiden är kortare. Men å andra sidan är det vid ogynsamma konjunkturer en fördel för dem, som redan hafva lån, att slippa med inbetalning af mindre belopp, än de med kortare lånetid skulle få. Vid ogynsamma konjunkturer är man ju rädd för att draga in för mycket pengar från allmänheten af fruktan, att personer då skola komma på fallrepet här och hvar. Jag tror därför, att under sådana konjunkturer är denna låneform med mindre afbetalningar att föredraga.

Herr Lundell: Jag ber blott att få anföra, att då en så erfaren bankman som den föregående talaren har yttrat, att en utsträckning af lånetiden kan låta sig göra, så tror jag nog, att vi kunna antaga förslaget. Jag kan också vitsorda, att i många fall personer, därför att de icke trott sig i stånd att inbetala dessa lån på den nu föreskrifna korta tiden, måst gå i bolag med borgensmännen och dela lånen med dem för att tillsammans kunna vexelvis fullgöra inbetalningarna.

Det är klart, att icke ens den mest solida låntagare kan betala, om man fordrar för mycket af honom. Han kan måhända mycket väl inbetala en tiondedel hvar sjettemånad, men det kan vara omöjligt för honom att å samma tid erlægga en femtedel. Och det är tydligt, att det blir lättare att säkert få in lånen, i samma mån man utsträcker tiden för återbetalningen. När man så dertill får flera lånesökande att välja mellan, så kan man välja de bästa säkerheterna och de bästa låntagarna, och äfven häraf blir det en följd, att lånen komma att inbetalas ordentligare.

Att dessa afbetalningslån skulle komma att medföra större förlust, anser jag sålunda ej sannolikt, men å andra sidan får riksbanken å dem högre ränta än å vaxlar och förtjenar följaktligen mera. Att lånen äro bekvämare för allmänheten, erkänner hvar och en i denna kammare. Jag tror därför, att det vore särdeles lämpligt att utsträcka återbetalningstiden från två och ett halft år till fem år. Nu är det ju emellertid ej meningen att ovilkorligen bestämma denna tid till fem år, utan att lemna bankofullmäktige frihet att, om de så önska, utsträcka återbetalningstiden till fem år.

Herr Johansson i Noraskog: Jag vill endast erinra derom, att afbetalningslånefonden i alla tider varit bestämd till visst belopp, men att, till följd af det gamla reglementets stadganden, det låtit sig göra att vid, snart sagdt, hvilken riksdag som helst föreslå och votera ändringar i fråga om fondens storlek, så att den kunnat

ökas eller minskas efter omständigheterna. Men jag vill också påminna derom, att det funnits tider, och de äro minsann icke ur mannaminne, då fonden varit så strängt anlita, att respektive låntagare fått vänta veckor, ja, månader, innan de kunnat få lån ur fonden. Sådana tider kunna återkomma. Och jag hemställer, huru det i sådant fall skulle ställa sig för de lånesökande, om återbetalningstiden förlänges, huruvida det blir lättare att tillfredsställa dem, om tiden är lång, än om den är kort.

Det har varit dessa gamla minnen i detta afseende, som gjort, att jag för min del icke varit böjd för att biträda den ifrågasatta förändringen. Jag har ej heller velat tillstyrka den i bankoutskottet, då fullmäktiges flertal icke ansett sig kunna förorda en ändring härutinnan. Jag har velat anföra detta till stöd för den uppfattning, jag har, att utskottets hemställan bör bifallas.

Herr Eklundh i Lund: Det var alldeles icke min mening, då jag förra gången yttrade mig i denna fråga, att säga, att en lånesökande i riksbanken skulle hvar tolfte eller hvar sjettonde månad inlemna en ny låneförbindelse, utan att det ålåg honom att vid hvarje amortering förete nytt vederhäftighetsbetyg för borgesmännen. Sådana betyg skola lösas med en krona för hvarje gång, och denna utgift kan vara ganska betungande för vissa låntagare.

Men lättheten att få slika vederhäftighetsbetyg har till följd, jag vågar säga det rent ut, att det ofta blir mindre vederhäftigt folk, som söker dessa lån i riksbanken, ty sparbankerna nöja sig icke blott och bart med ett af en tjänstman utfärdadt intyg, deri det säges, att låntagaren och löftesmännen, »så vidt känt är», äro vederhäftiga, utan i sparbankerna fordras det, att låntagarens och löftesmännens solvens är känd af styrelsen; och följderna deraf, att det är svårare att få lån i sparbankerna, som fordra större säkerhet, blir helt visst den, att det är förenadt med större risk för riksbanken att utlemna sådana lån.

Då Riksdagen år efter år, åtminstone under 1890-talet, afslagit framställningar i förevarande afseende, så kan jag ej finna, att det nu, då bankofullmäktiges flertal tillika varit emot förändring härutinnan, kan vara skäl att frångå utskottets förslag, dertill jag följaktligen yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, godkändes paragrafen med den ändring, som af herr Holmgren i hans reservation föreslagits.

Afdelningsrubriken till § 27.

Godkändes.

§§ 28—60, jemte tillhörande rubriker.

Godkändes.

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.*

(Forts.)

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

§ 61 var så lydande:

Mom. 1. De till tjänstemännen och vaktbetjeningen vid riksbankens kontor utgående aflöningsförmåner äro bestämde i särskild, af Riksdagen fastställd aflöningsstat.

Mom. 2. Utöfver hvad denna stat upptager, ega fullmäktige att tilldela lämpliga arvoden åt de i staten icke upptagna biträden inom kontoret för riksbanken, utrikes affärer och kommissionsanstalten vid hufvudkontoret äfvensom åt de biträden vid afdelningskontoren i Göteborg och Malmö, hvilka, utom den ordinarie tjänstemannen för kommissionsgöromål i Göteborg, erhålla uppdrag att handhafva de göromål, som härflyta af stadgandet i § 29 mom. 1 här ofvan.

Herr Eklundh i Lund yttrade:

Det är endast ett ringa tryckfel, hvarpå jag vill fästa uppmärksamhet. Det står i andra momentet af denna paragraf: »För riksbanken, utrikesaffärer och kommissionsanstalten» etc. Det skall naturligtvis vara: »För riksbankens utrikesaffärer» etc. Det är blott för att få detta rättadt, som jag begärt ordet. För öfrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag i fråga om denna paragraf.

Kammaren godkände paragrafen med rättelse af det af herr Eklundh anmärkta tryckfel.

§ 62.

Godkändes.

För § 63 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

I händelse till verkställande styrelseledamot vid afdelningskontor är eller blifver förordnad någon person, som innehafver ordinarie tjänst inom riksbanken, skall han frånträda samma tjänst, hvilken i vanlig ordning tillsättes. Han eger dock rätt att såsom lönlös tjänsteman kvarstå å riksbankens stat.

Afgår verkställande styrelseledamot, hvilken sålunda kvarstår å riksbankens stat, från sin befattning före uppnådd pensionsålder, är han skyldig att förrätta den tjänst vid något riksbankens kontor, som fullmäktige, med hänsyn såväl till den ifrågavarande personens förtjänst och skicklighet som till i öfrigt föreliggande omständigheter, finna skäligt bestämma, intill dess han kan i laga ordning blifva befordrad till stadigvarande tjänst, med rätt för honom att under tiden uppbära,

om han kortare tid än fem år utöfvat uppdrag såsom verkställande styrelseledamot, lön och tjänstgöringspenningar i viss lönegrad efter fullmäktiges bestämmande;

om han minst fem år utöfvat ifrågavarande uppdrag, samma lön och tjänstgöringspenningar, som tillkomma andra gradens tjänstemän med ett ålderstillägg;

om han minst tio år utöfvat sådant uppdrag, samma lön och

tienstgöringspenningar, som från början tillkomma tredje gradens tjänstemän,

äfvensom, i samtliga dessa fall, ålderstillägg i vanlig ordning.

I det förordnande, som för verkställande styrelseledamot vid afdelningskontor utfärdas, skall intagas uttrycklig erinran om dessa bestämmelser.

Herr *Holmgren* jemte hans förenämnda medreservant hade emellertid yrkat, att denna § skulle ur reglementsförslaget uteslutas.

Herr *Holmgren* erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Äfven i fråga om denna paragraf har jag anmält min reservation mot utskottets förslag. Beträffande § 27 kunde jag biträda utskottets förslag till största delen eller med undantag af endast ett moment, men här kommer jag att yrka afslag på hela paragrafen.

Vid fjorårets riksdag inkommo till bankoutskottet tre handhafvare af den dagliga förvaltningen vid afdelningskontor i orterna med framställning om mera betryggande bestämmelser och vilkor för dem med afseende på lön och pension. Denna deras framställning upptogs i år af en ledamot i bankoutskottet i form af en motion, öfver hvilken sedermera bankofullmäktige hafva afgifvit infordradt utlåtande. Men den omständigheten, att initiativet ursprungligen icke tagits af fullmäktige, utan af tjänstemännen, tyder på, att behovet af förändringar härutinnan, om sådant också må anses föreligga, dock ej kan vara så trängande.

Fullmäktige hafva emellertid med anledning af den väckta motionen föreslagit, att, om till handhafvare af den dagliga förvaltningen vid ett afdelningskontor förflyttades någon, som innehade ordinarie tjänst inom riksbanken, han skulle frånträda denna tjänst, hvilken skulle i vanlig ordning tillsättas med en ny innehafvare, men att denna tjänst dock skulle stå öppen för honom, om han af en eller annan anledning komme att afgå såsom handhafvare af den dagliga förvaltningen, hvilket fall den, som blifvit förordnad till innehafvande af hans förra tjänst, skulle erhålla annan lämplig anställning i riksbanken med bibehållande af de löneförhöjningar, han såsom innehafvare af berörda tjänst fått åtnjuta. Detta förslag kunde dock icke ens utskottet acceptera, utan ville hellre ställa saken så, att, om en tjänsteman blefve antagen till handhafvare af den dagliga förvaltningen vid ett afdelningskontor, han visserligen skulle frånträda sin förra plats och en annan förordnas till ordinarie innehafvare deraf, men att, om han af någon anledning återginge från handhafvare till tjänsteman, han icke skulle återgå till sin förra plats, utan vara skyldig förrätta den tjänst, som fullmäktige kunde finna skäligt bestämma.

Jag tror för min del icke, att det är en förbättring af bankofullmäktiges förslag, som bankoutskottet här vidtagit. Man kan tänka sig, att en tjänsteman, som befordras till handhafvare af den dagliga förvaltningen vid ett afdelningskontor, icke förut försökt sig på dylik verksamhet och till äfventyrs icke är fullt lämplig

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)*

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

derför; han kan hafva skött sig väl på en annan plats i riksbankens tjänst, men icke vara lämplig såsom handhafvare — det vore då säkerligen icke så godt för fullmäktige att afsätta honom såsom handhafvare och låta honom komma till en plats, som vore lägre än den han lemnat, då han blef handhafvare. Jag menar härvid en plats af lägre tjänstegrad, ty samma löneförmåner, som han haft förut, skulle han ju få bibehålla. En sådan anordning skulle helt visst icke vara lämplig, och detta förhållande skulle kunna för-
anleda, att bankofullmäktige ansåge sig böra bibehålla honom såsom handhafvare längre, än de eljest skulle hafva gjort, och detta blott af den anledningen, att han skulle blifva degraderad.

Som sagdt, tror jag ej, att det är någon förbättring, som utskottet här förordat. Men då frågan förevar i utskottet, yrkade jag afslag för närvarande på såväl fullmäktiges framställning som utskottets nu gjorda hemställan. Detta skedde därför, att jag ville, att likasom vid fjorårets riksdag, då utskottet föreslog och Riksdagen biföll en framställning om löne reglering för tjänstemännen vid afdelningskontoren i orterna, grupperade kontoren efter omfånget af den verksamhet, som vid dem bedrefves, och med hänsyn dertill fördelade jemväl lönerna i olika grupper, man nu skulle på samma sätt indela handhafvarne af den dagliga förvaltningen i olika grupper. Men mitt yrkaude i detta afseende vann icke gehör inom utskottet.

Men derjemte har jag ock ett annat skäl, som är framhållet af en reservant inom fullmäktige — det återfinnes i Bil. C, som medföljer utskottets förslag — nemligen med hänsyn till dessa handhafvare, som icke äro tillika tjänstemän eller varit tjänstemän inom riksbanken, Jag önskar, att man skulle bereda tillfälle för sådana att få inträda såsom handhafvare af den dagliga förvaltningen, för så vidt man nemligen kan tänka, att det icke alltid finnes lämpliga personer bland tjänstemännen. Då bör man ordna det så, att man kan få in handhafvare, som icke äro tjänstemän också; de kunna hafva rätt goda insigter i bankens skötsel ändå och vara mera affärsmässigt anlagda än en tjänsteman i banken. Men nu förefinnes en skilnad i vilkor för dem för närvarande, såsom ock af nämnde reservant är framhållet:

»De löneinkomster, handhafvarne af den dagliga förvaltningen vid de mindre afdelningskontoren uppbära, utgöra nu för dem, som tillika äro tjänstemän i banken, vid 9 kontor 5,000 kronor under de första fem åren, 5,500 kronor under derpå följande fem år och derefter 6,000 kronor årligen, men för dem, som icke tillika äro tjänstemän, 3,600 kronor årligen under hela tiden.» Och så tillägger samme reservant:

»För enahanda slags tjänstgöring och ansvar uppbära således, de förra från 5,000 kronor till 6,000 kronor årligen och erhålla efter sin afgang ur riksbankens tjänst en pension af 2,800 kronor till 3,000 kronor; de senare under sin handhafvaretid 3,600 kronor årligen, och dermed punkt. Att under sådant förhållande än ytterligare öka denna skilnad i förmåner genom en höjning af pensionen med i regel 1,000 kronor för den bäst lottade parten, har därför

synts mig vara hvarken rättvist eller af andra omständigheter påkalladt.

I detta hans yttrande ber jag i allt få instämma. Det synes mig, som om man borde söka ställa så till, att man kunde vid en blifvande reglering af dessa handhafvares löneförmåner se till, att det blefve mera rättvisa också med hänsyn till dem, som icke förut varit tjänstemän. Det är detta, som framför allt varit orsaken, att jag icke kunnat biträda utskottets förslag. Jag yrkar därför, herr talman, afslag på utskottets förslag till lydelsen af 63 paragrafen. Om detta mitt afslagsyrkande skulle vinna kammarens bifall, blir en omflyttning af paragrafernas nummer deraf en gifven följd.

Herr Dahn: Jag skall också be att få yrka afslag på utskottets förslag beträffande 63 §. Tydligt är, att hela betydelsen af afdelningskontorens verksamhet väsentligen, att icke säga uteslutande, beror på den verkställande styrelseledamoten. Skulle man nu för de tjänstemän inom riksbanken, som för en dylik befattning kunna anses lämplige, ställa så till, att, om de t. ex. på grund af sjukdom skulle nödgas afgå från ifrågavarande befattning, de icke skulle få tillträda sin forna befattning igen, utan blifva, så att säga, fullmäktiges skjutshästar, som skulle kunna skickas från den ena ändan af landet till den andra — ty att så skulle inträffa, är ju ingen omöjlighet, utan en gifven följd af denna § — då blefve det svårt att få någon, som ville åtaga sig en sådan befattning som denna. Jag kan för öfrigt ej förstå, hvarför ej det skulle vara lämpligt, att den verkställande styrelseledamoten skulle kunna få behålla sin förutvarande befattning till sin disposition, i fall han skulle afgå såsom verkställande styrelseledamot. Så är ju förhållandet t. ex. inom skolväsendet. En rektor får ju återtaga sin plats som lektor eller adjunkt, i fall han afgår som rektor. Någon orättvisa begås icke mot någon annan person inom banken genom en dylik anordning. Ty så länge den verkställande styrelseledamoten innehar denna befattning, skulle ju enligt bankofullmäktiges förslag den, som sköter hans ordinarie plats, tillsättas på det vilkor, att han är skyldig att underkasta sig transport, om styrelseledamoten återtager sin forna befattning. Han har både sin lön och sin grad kvar, äfven om han får transport. Men billigare är, att en yngre tjänsteman underkastas transport än en äldre kunnigare, som kanske afgått till följd af sjukdom och för hvilken en transport af flere skäl vore mycket besvärlig — han har kanske vuxna barn i skolåldern, som besöka elementarläroverket, eller han kan ha andra uppdrag sig anförtrodda inom det samhälle, der han en längre tid bott. Att han då skulle gå miste om sin ordinarie plats, om han af något skäl ej längre kunde stå kvar som verkställande styrelseledamot, det vore enligt mitt förmenande en orättvisa och obillighet. I fall någon motion vore väckt i det syfte, fullmäktige föreslagit, skulle jag yrka bifall dertill. Men då så icke är fallet, har jag, herr talman, intet annat att göra än att yrka afslag på den föredragna 63 §.

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

Herr von Friesen: Fullmäktige äro naturligtvis bankoutskottet mycket tacksamma för att bankoutskottet sjelfmant tagit upp denna fråga. Men den lösning af frågan, som utskottet har föreslagit, kunna fullmäktige för sin del icke biträda. De hafva icke blifvit hörda öfver detta förslag. Jag har därför fått deras bemyndigande att nu gifva till känna för kammaren, att de icke anse denna lösning af frågan vara för riksbanken fördelaktig, utan att de anse det vara bättre, att det i detta hänseende får förblifva vid det gamla, än att den af bankoutskottet nu gjorda hemställen skulle af Riksdagen bifallas. Det är egentligen för att tillkännagifva detta, jag begärt ordet.

Men jag vill ock förklara, hvarför fullmäktige icke kunna biträda denna lösning. Detta förslag skulle nemligen, enligt fullmäktiges uppfattning, komma att verka dels, som jag har nämnt, ofördelaktigt för riksbanken, dels orättvist mot vissa af riksbankens tjänstemän, och ofördelaktigt för riksbanken just därför, att det är orättvist. Jag kan gifva några exempel på detta. För närvarande finnes vid ett afdelningskontor en verkställande styrelseledamot, som i den stad, der han är, har en ordinarie tjänst i riksbanken. Han är förordnad som verkställande styrelseledamot för ett år i sänder, han är tillika ordinarie kamrerare vid det kontor, der han är tillförordnad verkställande styrelseledamot. Om han under nuvarande förhållanden skulle upphöra att vara verkställande styrelseledamot, skulle han ega rätt att återgå till kamrerarebefattningen och åtnjuta alla med denna förbundna löneförmåner, hvilka, fränsedt vissa extra förtjenster, för honom uppgå till 5,950 kronor. Om åter den nu föredragna paragrafen antoges och han i december i år mottager ett nytt förordnande på grundvalen af den paragrafen, då skulle han blifva af med sin kamrerarebefattning, icke ega rättighet att återvända till den. Om han sedermera skulle upphöra att vara verkställande styrelseledamot, skulle han blifva tvungen att nöja sig med löneförmåner på 3,500 kronor. Således skulle han riskera en minskning i löneinkomster mot hvad han nu *med säkerhet* har, af 2,450 kronor. Det är ju temligen tydligt, att, då detta förordnande för ett år i sänder är vanskligt, han icke skulle vilja så kasta lott om sin framtid, att han skulle för att få denna lön på 7,000 kronor afsäga sig rättigheten till lön på 5,950 kronor med risk att inom en — man vet icke huru kort — tid få åtnöja sig med endast 3,500 kronor. Detta vid ett kontor.

Vid ett annat kontor är en verkställande styrelseledamot, som ock är ordinarie kamrerare. Om han skulle upphöra att vara verkställande styrelseledamot, skulle han ock under nuvarande förhållanden återgå till kamrerarebefattningen. Men han har icke ännu så många tjänstår, att han erhållit det andra ålderstillägget, i följd hvaraf han vid återgång till kamrerarebefattningen skulle uppbära 5,450 kronor. Men om § 63 nu skulle antagas och han sedermera vid slutet af innevarande år skulle mottaga ett nytt förordnande såsom verkställande styrelseledamot, då skulle han, såsom den förre, afgå helt och hållet från sin kamrerarebefattning. Om han då upphörde att vara verkställande styrelseledamot, skulle

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

han, som den förre, få åtnöja sig med 3,500 kronor. Således, han hade också att spela lotteri och välja emellan att hafva denna aflöning på 7,000 kronor och vid mistning af den gå ned ända till 3,500 kronor eller att nu afsäga sig sin befattning och få i lön 3,450 kronor. Det är klart, att han icke vill spela lotteri på sådant sätt, utan väljer det säkra, som gäller för all framtid, i stället för ett tillfälligt förordnande för ett år i sänder, när det skulle blifva på sådana vilkor.

Jag anser således icke, att utskottet har rätt fullföljt sin motivering. Utskottet säger, att dessa verkställande styrelseledamöter äro de för skötseln af riksbankskontoren viktigaste personerna, och det är ju utom all fråga, att så är. Men att då ställa det för dem så ofördelaktigt, att tjänstemän i banken ofta icke skulle finna med sin fördel förenligt att åtaga sig sådana platser, det kan ju icke vara riktigt. *Fullmäktige* hafva ock i sitt förslag velat gynna dessa verkställande styrelseledamöter, och det på ett enklare och naturligare sätt, än hvad bankoutskottet har föreslagit. Bankoutskottet har synbarligen tänkt mest på de tjänstemän, hvilka förordnas på de verkställande styrelseledamöternas platser, och ansett det vara synnerligen önskvärdt att tillförsäkra dessa, de verkställande styrelseledamöternas efterträdare, full visshet om att få stanna kvar på de platser, de erhållit. Men derigenom hafva sådana artificiella bestämmelser som de, som här gjorts i § 63, uppstått, hvilka i vissa fall komma att slå ganska ofördelaktigt ut för de verkställande styrelseledamöterna. Nu förefaller det mig, att, då verkställande styrelseledamoten är den viktigaste personen och viktigare än den, som efter honom erhåller hans plats, det är större skäl att, då här den ene måste gynnas, gynna den verkställande styrelseledamoten i stället för att gynna hans efterträdare. Det är ock att märka, att efterträdaren, enligt fullmäktiges förslag, skulle få mycket bättre vilkor, än han hittills haft. Hittills har han endast varit vikarie på styrelseledamotens plats. Nu säger utskottet visserligen, att genom fullmäktiges förslag skulle han också endast blifva ett slags vikarie. Men förhållandet är dock helt annat. Om den verkställande styrelseledamoten återgår till platsen, får efterträdaren behålla sin lön och tjänstårsberäkning, och det är ju för honom mycket viktigt. För närvarande skulle det på ett af de kontor, jag nu omnämnt, inträffa, att, om fullmäktiges förslag bifölles, den, som innehar den verkställande styrelseledamotens tjänst i riksbanken och som då skulle blifva ordinarie, genast skulle få räkna sig ålderstillägg till godo. Det skulle således för honom blifva en bestämd förbättring i hans ställning, om fullmäktiges förslag antoges.

Som sagdt, jag har velat för kammaren meddela fullmäktiges ståndpunkt i denna fråga, nemligen att fullmäktige ansett bättre, att det får blifva vid det gamla, än att denna § 63 nu skulle antagas.

Herr Johansson i Noraskog: Med anledning af den näst föregående talarens yttrande vill jag meddela, att just den före-

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.*

(Forts.)

varande paragrafen varit föremål för många och långa öfverläggningar i bankoutskottet, och detta just för att komma till ett resultat, som skulle vara fördelaktigt för dessa handhavande styrelseledamöter. Förhandlingarne om denna sak hafva för öfrigt under hela tiden förts i samförstånd med deputeraden för den inre förvaltningen, och fullmäktige torde därför icke hafva varit okunniga om saken under den tid, som förhandlingarne pågått. När man emellertid icke lyckats komma till något slutresultat, utan sökte att lappa på förslaget på både det ena och det andra sättet, så återstod det, om man icke ville, att fullmäktiges förslag skulle komma att i oändlighet stanna i utskottet och utskottet ej komma fram till Riksdagen med ett förslag, icke annat än att söka få ett beslut till stånd i den ena eller andra formen. Först sedan detta beslut blifvit fattadt, hvilket skedde för få dagar sedan, hafva fullmäktige låtit oss veta, att de icke kunnat gå in på det förslag, som af utskottet framstälts.

Nu får jag visserligen erkänna, att jag för min del icke var så förtjust i det förslag, som sedermera blef utskottets, utan lutade mera åt fullmäktiges förslag i detta afseende, såsom det förut var uppställt. Men då vi alla voro besjälade af den tanken och meningen, att något borde göras för att så mycket som möjligt betrygga dessa handhafvares ställning, och vi dessutom hade den föreställningen -- åtminstone flertalet ibland oss -- att hela paragrafen blott skulle vara ett slags undantagsstagande, ty meningen är väl icke den, att dessa handhavande styrelseledamöter skola sitta blott för ett år eller bytas om år efter år, utan meningen är väl, att de i regeln skola vara något så när fasta, så ville man under dessa omständigheter söka att se till, att deras löneförmåner äfven i sådana fall, då dessa handhavande styrelseledamöter af en eller annan anledning komme att gå tillbaka från en sådan tjänst, icke komme att blifva sämre än förut.

Att utskottet dervidlag lätt skulle kunna misstaga sig, emedan det icke kan hafva samma personalkännedom som fullmäktige sjelfva om de olika personer, som bekläda dessa poster, är ju lätt att förstå, och kan, om det inträffat, icke gerna läggas utskottet till last. Det går naturligtvis lättare för den, som är fullt inne i saken, att se, huru verkningarne komma att blifva af det ena eller andra stadgandet inom olika tjänsteklasser.

Det är äfven en annan omständighet, som gör, att det kan vara ganska tvifvelaktigt, huruvida det är lämpligt att taga utskottets förslag eller icke, och det är, att det icke i hela reglementsförslaget -- och således icke heller i denna paragraf -- finnes taladt om sådana handhafvare, som icke tillhöra riksbankens tjänstemannacorps, utan på grund af särskilda omständigheter tillsättas vid ett eller annat afdelningskontor. Äfven denna fråga debatterades ganska mycket inom utskottet, och det framhölls, att man borde tänka äfven på dessa och deras framtida ställning. Men då, som sagdt, hela reglementets behandling dragit så långt ut på tiden, och det var svårt att komma till bestämd enighet äfven med afseende på nu föreliggande paragraf, så kom man till det resultatet, att man

borde låta den nu vidrörda frågan anstå, till dess man finge se, hvad Riksdagen ville göra i den föreliggande.

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.*

(Forts.)

När, såsom fullmäktige sjelfve i sin skrifvelse till utskottet framhållit, det finnes icke mindre än 26 vikariatsförordnanden på grund af denna institution, så föreföll det utskottet, som om denna siffra skulle vara något för stor, och att olägenheten i detta fall skulle på det sätt, utskottet föreslagit, kunna afhjelpas eller åtminstone minskas. Skulle det ställa sig så, som jag föreställt mig, att handhafvarne icke skulle behöfva ombytas — åtminstone icke så ofta — utan att de skulle kunna räkna på att få en längre tid kvarstå vid sina befattningar, så tror jag icke, att det vore så farligt att antaga utskottets förslag sådant det föreligger, men är det så, att en handhafvare af den dagliga förvaltningen af en eller annan anledning, vare sig till följd af sjukdom eller af oförmåga ett sköta sin syssla, måste bytas ut mot en annan, så är det kanske bättre att försöka frågans lösning på annat sätt och möjligen i den rigtning, som fullmäktige sjelfva föreslagit.

Jag skall därför icke beklaga, om kammaren nu vill genom ett afslag, så att säga, låta frågan förfalla för denna gång, emedan det kanske är nyttigt och nödvändigt att i detta fall handla i samförstånd med fullmäktige för att få den bästa och rigtigaste lösningen.

Jag skall under sådana förhållanden icke tillåta mig att göra något yrkande om bifall till utskottets förslag, utan nöja mig med hvad kammaren besluter.

Herr Elowson: Bankoutskottets ärade vice ordförande nämnde nyss, att i följd af nu gällande bestämmelser äro icke mindre än 26 vikariatsförordnanden utfärdade af bankofullmäktige, och man torde lätt inse, att detta icke är till något egentligt gagn för hvarken hufvudkontoret eller afdelningskontoren. Utan tvifvel är det af stor vikt, att handhafvande styrelseledamoten får sin framtida ställning i banken betryggad. Enligt utskottets förslag skulle det emellertid inträffa, att, om en tjänsteman i banken förordnades till verkställande styrelseledamot, han i och med detsamma skulle frånträda sin tjänst. Han skulle visserligen hafva rätt att såsom lönlös kvarstå på riksbankens stat, men han skulle också kunna förordnas att bestrida en tjänst, som måhända icke konvenerade honom. Då skulle det tvifvelsutän vara bättre att taga det af fullmäktige utarbetade förslaget; dermed skulle ingenting annat inträffa, än att denna styrelseledamot finge efter slutadt förordnande återgå till sin gamla tjänst på riksbankens stat.

Då emellertid något bifall till utskottets förslag icke yrkats, skall jag icke upptaga tiden med någon längre motivering, utan ber att få yrka afslag på ifrågavarande bestämmelse. Jag gör detta, emedan jag hyser förhoppning om, att till en kommande riksdag ett annat förslag skall blifva utarbetadt.

Denna fråga, som uti de till utskottets memorial hörande handlingarne kallas frågan om »successionen», är af stor vikt. Tvifvelsutän lära nog fullmäktige vidhålla den grundsats, de hit-

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

tills följt, eller att till handhafvande styrelseledamöter företrädesvis utse tjänstemän i riksbanken, och då bör det finnas bestämmelser om, huru det skall förfaras med afseende på utöfvandet af de ordinarie tjänster, som dessa styrelseledamöter innehafva. Det af fullmäktige utarbetade förslaget i detta hänseende finner jag vara tillfredsställande, men då jag af formella skäl icke kan yrka bifall till detsamma, så ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. Paragrafen afslogs.

§§ 64—72.

Godkändes.

§ 73 skulle enligt utskottets förslag erhålla följande lydelse:

Tjänsteman, som varder under förmynderskap stäld, må det ej tillåtas att tjänsten förrätta, så länge hans omyndighetstillstånd fortfar.

Blifver han icke inom två år från förmyndares inseende befriad, skiljes han från tjänsten, *så framt hans omyndighetstillstånd ej varit föranlett af sjukdom, i hvilket fall förfares i enlighet med föreskrifterna i § 69 här oöfvan.*

I sin reservation hade deremot herr *Holmgren* yrkat, att denna § skulle affattas i öfverensstämmelse med lydelsen af motsvarande § 80 i nu gällande reglemente i den del, som afser förfarandet, då tjänsteman viss längre tid förblifvit i omyndighetstillstånd.

Herr *Holmgren* begärde ordet och yttrade:

Vid denna paragraf har jag anmält min reservation, som afser andra stycket af paragrafen:

»Blifver han icke inom två år från förmyndares inseende befriad, skiljes han från tjänsten, *så framt hans omyndighetstillstånd ej varit föranlett af sjukdom, i hvilket fall förfares i enlighet med föreskrifterna i § 69 här oöfvan.*»

Denna bestämmelse vill jag i stället skall få följande lydelse:

»Blifver han icke inom två år från förmyndares inseende befriad, skiljes han från tjänsten; dock att, om hans omyndighetstillstånd varit föranlett af sjukdom, fullmäktige må ega att efter omständigheterna förfara», således samma lydelse, som stadgandet för närvarande eger. Naturligtvis vill jag bibehålla första momentet: »Tjänsteman, som . . .» etc.

Om man antager den af utskottet föreslagna lydelsen af andra stycket i 73 §, så inträffar samma förhållande, som härutinnan råder för statens embets- och tjänstemän. Jag vet nu mycket väl, att när vid behandlingen här i kammaren af nionde hufvudtiteln

*Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.*

(Forts.)

yrkanden framstälts om nedsättning i det af regeringen för viss person föreslagna pensionsbeloppet, enär man ansett det mindre beloppet vara fullt tillräckligt för personen i fråga, så har vanligen från ministerbanken derpå gifvits det svar, att finge icke denne person det pensionsbelopp, som begärts, så skulle han qvarstå i tjensten med bibehållande af den lön, han innehar, till dess han blefve pensionsmessig.

Nu vill utskottet införa en bestämmelse, hvarigenom detsamma skulle komma att gälla äfven för riksbankens tjänstemän. Det är här fråga om en tjänsteman, som blifvit stäld under förmyndare och hvars omyndighetstillstånd föranledts af sjukdom — vanligen sinnessjukdom. Om nu t. ex. denne person är ungarl och naturligtvis behöfver underhåll genom pension för sin återstående lifstid, så vill jag icke hafva det ordnad så, att hans förmyndare skola kunna hafva någon rätt att yrka ett pensionsbelopp för honom lika högt som hans lön, om det skulle visa sig tillräckligt med ett mindre; ty jag är alldeles viss derpå, att i slik händelse komma nog i alla fall fullmäktige att föreslå och Riksdagen besluta ett pensionsbelopp, som icke är mindre, än det han verkligen behöfver.

Dessutom vill jag framhålla, att fullmäktige sjelfve icke ansett nödigt föreslå en förändrad lydelse af det nu gällande stadgandet, utan för sin del hållit före, att detsamma är tillfredsställande sådant det nu är. Jag anser därför den af utskottet föreslagna ändringen för alldeles obehöflig och skall med anledning häraf, herr talman, yrka afslag på utskottets förslag till förändrad lydelse af ifrågavarande paragraf 73 och i stället yrka bifall till fullmäktiges hemställan, som återfinnes i första stycket af 72 § i deras förslag, hvarjemte jag hemställer, att andra stycket deri: »Undandraget sig tjänsteman...» etc., måtte få utgå.

Vidare anförde:

Herr Eklundh i Lund: Som kammaren behagade finna, stadgas i den redan antagna § 69, huru förfaras skall, då en tjänsteman i riksbanken blifver af sjukdom hindrad att sin syssla förrätta. När det nu i denna § 73 enligt reservanternas förslag skulle stadgas, att en tjänsteman, som blifvit under förmyndare stäld och hvars omyndighetstillstånd fortfarit i mer än två år, skall skiljas från tjensten, äfven om hans omyndighetstillstånd varit föranledt af sjukdom, så synes det mig, som skulle §§ 69 och 73 komma att stå i uppenbar strid med hvarandra. Ty om reservanternas förslag antoges, skulle t. ex. en sinnessjuk tjänsteman kunna afskedas, om han blefve försatt i omyndighetstillstånd och detta fortfarit i 2:ne år, under det han åter, derest han icke förklarades omyndig, skulle få stå qvar i tjensten, oaktadt sjukdomen.

Jag kan icke finna annat, än att det vore en inkonseqvens att antaga paragrafen, sådan den af reservanterna föreslagits, och der-

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.
(Forts.)

för får jag yrka bifall till den af utskottet föreslagna lydelsen af 73 §. Det synes mig nemligen uppenbart, att om omyndighets-tillstånd varit föranlett af sjukdom, så skall man förfara på sätt i § 69 stadgas. Som sagdt, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Johansson i Noraskog: Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma med den näst föregående talaren, men ber likväl få fästa uppmärksamheten vid, att utskottets ändringsförslag är af den beskaffenhet, att det på samma gång fritager fullmäktige från de svårigheter, som medföras af den rättighet, hvilken de efter paragrafens gamla lydelse hafva, »att efter omständigheterna förfara». Det är då bättre att hafva ett klart och tydligt stadgande, sådant som är lemnadt i § 69, och att tillämpa denna paragraf, än att låta det bero på fullmäktiges pröfning i det ena eller andra fallet, huru de vilja gå till väga i de sällsynta fall, då denna paragraf kan behöfva användas.

Jag hemställer därför om bifall till paragrafen, sådan den är föredragen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen propositioner dels på godkännande af paragrafen i oförändradt skick och dels på godkännande af densamma med den af herr Holmgren föreslagna ändring. Herr talmannen fann den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som beträffande § 73 i bankoutskottets förevarande förslag till reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning, gällande från den 1 januari 1899, godkänner detsamma med den deri af herr Holmgren i hans vid betänkandet fogade reservation yrkade ändring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt utskottets förslag till nämnda § oförändradt.

Voteringen utföll med 91 ja mot 69 nej, hvadan kammaren beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§§ 74—78.

Godkändes.

§ 79.

För denna § hade af utskottet föreslagits följande lydelse:

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.

(Forts.)

Mom. 1. Tjensteman eller vaktbetjent skall, då han uppnått 65 lefnadsår och tjenat 35 år, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension från tjensten afgå, fullmäktige dock obetaget att låta med afsked anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna riksbanken och kan finnas villig att i tjensten kvarstå.

Verkställande styrelseledamot vid afdelningskontor, hvilken är tjänsteman i riksbanken, vare, om han vid ofvan angifna lefnads- och tjensteålder frånträder förstnämnda befattning, berättigad att i pension åtnjuta sin lön såsom sådan ledamot oafkortad.

I sin meranämnda reservation hade deremot herr *Holmgren* föreslagit: att andra stycket af denna § måtte utgå.

Herr *Holmgren* begärde ordet och yttrade: Äfven vid denna paragraf har jag anmält reservation mot utskottets förslag. Det är mot sista stycket, der det heter:

»Verkställande styrelseledamot vid afdelningskontor, hvilken är tjänsteman i riksbanken, vare, om han vid ofvan angifna lefnads- och tjensteålder frånträder förstnämnda befattning, berättigad att i pension åtnjuta sin lön såsom sådan ledamot oafkortad.»

Jag skulle icke hafva något emot denna lydelse af paragrafen i öfrigt; men då jag i fråga om 63 § yrkat, att den skulle afslås, emedan jag ville på samma gång dels gruppera kontoren och dels se till, huruvida det icke skulle kunna beredas större förmåner för sådana handhafvare, som icke tillika äro tjänstemän, så ansåg jag, att det kunde vara i sin ordning att i sammanhang dermed taga pensionsfrågan i betraktande. Och det är med hänsyn dertill, som jag ber att få yrka, att hvad jag nyss uppläste ur paragrafen, nemligen sista stycket, måtte utgå. Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på, att inledningsorden, mom. 1, till första stycket äro oegentliga, då intet mom. 2 följer.

Härefter anförde:

Herr von *Friesen*: Herr talman! Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på, att mom. 2 i denna paragraf är alldeles oberoende af § 63 och mycket väl kan antagas, oaktadt § 63 afslagits. Det skulle ju vara mycket lämpligt, om dessa verkställande styrelseledamöter erhöles rättighet till pension såsom verkställande styrelseledamöter. De skulle då icke behöfva söka sig högre ordinarie platser i riksbanken för att erhålla högre pension. Jag för min del skulle således gerna se, om kammaren ville bifalla ifrågavarande paragraf i enlighet med utskottets förslag, och samma mening hafva äfven öfrige bankofullmäktige.

Angående
nytt regle-
mente för
riksbanken.

(Forts.)

Herr Johansson i Noraskog: Då kammaren icke antagit det framlagda förslaget angående handhafvarne i 63 §, så tror jag för min del, att kammaren gör bäst i att afslå äfven ifrågavarande moment. Ty vi lära icke kunna komma till någon uppgörelse om handhafvarnes ställning med mindre vi taga frågan i hela dess omfattning under förnyad ompröfning i utskottet nästa gång. Jag skall därför nu förena mig med herr Holmgren i hans yrkande angående föreliggande paragraf.

Herr Sjö: Herr talman! Jag skall också be att få förena mig med herr Holmgren i hans yrkande.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Med bifall till herr Holmgrens yrkande beslöt kammaren, att andra stycket skulle ur förslaget utgå.

§§ 80—85 jemte vederbörande *afdelningsrubrik* godkändes.

Likaledes godkändes det af utskottet föreslagna tillfälliga stadgande.

Slutligen förklarades utskottets *hemställanden* vara genom kammarrens redan fattade beslut besvarade.

§ 7.

Om ändrade
bestämmelser
ang. aflöning
åt ordinarie
lärare och
lärarinnor vid
folkskolor
m. m.

I ordningen förekom dernäst sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om förändrade bestämmelser angående aflöning åt ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor samt angående lönetillskott af allmänna medel för lärare och lärarinnor vid dylika skolor, *dels ock* i detta ämne samt rörande lönetillskott för lärarepersonalen vid småskolor och mindre folkskolor inom Riksdagen väckta motioner.

I den till Riksdagen den 15 januari 1898 afåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t i punkten 23:o) under åttonde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen *dels* att godkänna de i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 14 januari 1898 omförmälda förändrade bestämmelser angående aflöning åt ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor, att från och med år 1899 lända till efterrättelse, *dels* att besluta de i nämnda statsrådsprotokoll angifna förändrade bestämmelser angående lönetillskott af allmänna medel för lärare och lärarinnor vid folkskolor, att från och med sistnämnda år lända till efterrättelse, samt *dels* slutligen att för genomförandet af den i punkten ifrågasatta löneförhöjningen höja det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslag för lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor, nu 4,300,000 kronor, med 270,000 kronor, eller till 4,570,000 kronor.

Vidare hade i särskilda inom Andra Kammaren väckta motioner föreslagits:

af herr *C. G. Grundell*, i motionen n:o 31, att Riksdagen ville besluta, att i den af Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelse i afseende på villkoren för utbekommande af statsbidrag till lärare vid folkskolor orden: — »under hvilka läsdagarne uppgå till minst 192» — måtte utgå;

af herr *J. Eliasson*, i motionen n:o 164, att Riksdagen måtte besluta, att det bidrag, som från statsverket utginge till aflöning dels åt examinerade lärare och lärarinnor i folkskolor och dels till lärare och lärarinnor i småskolor och mindre folkskolor, äfvensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, måtte, med samma villkor, hvilka i den kongl. propositionen vore angifna, höjas från två tredjedelar till tre fjerdedelar, samt att det af Kongl. Maj:t äskade anslaget för detta ändamål i förhållande derefter äfven måtte ökas; samt

af herrar *N. Nilsson* i Skärhus och *N. Svensson* i Olseröd: att Riksdagen — på det att, då till ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola eller till annan examinerad, vid folkskola antagen lärare eller lärarinna utginge kontant ersättning för kofoder med minst 100 kronor eller ock, på grund af ordinarie lärares eller lärarinnas derom gjorda yrkande, kofodret till sådan lärare eller lärarinna utginge in natura, skoldistriktet skulle af statsmedel få bekomma ett årligt bidrag af 66 kronor 67 öre till denna del af lärarens eller lärarinnans aflöning — måtte öka förslagsanslaget till »lönетillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor» med 360,000 kronor.

Med anledning häraf hemstälde utskottet:

a) att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, måtte godkänna följande förändrade bestämmelser angående aflöning åt ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, att från och med år 1899 lända till efterrättelse, nemligen:

Ordinarie lärare eller lärarinna, som, efter undergången godkänd afgangsexamen från folkskolelärare- eller folkskolelärarinneseminarium, blifvit i föreskrifven ordning anställd vid folkskola, skall i årlig lön för undervisning under åtta månader eller 34 $\frac{1}{2}$ veckor eller under den kortare tid, som Kongl. Maj:t på grund af särskilda förhållanden kan medgifva, åtnjuta minst sex hundra kronor samt två ålderstillägg å ett hundra kronor vardera, det ena efter fem och det andra efter tio års oförvitlig tjänstgöring, räknadt från och med början af kalenderåret närmast efter det, hvarunder läraren eller lärarinnan såsom ordinarie tillträdt folkskolelärarebefattning.

Öfvergångsstadgande.

Den, som, då dessa bestämmelser träda i tillämpning, är såsom ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola anställd, skall, på sätt hittills varit stadgadt, derest han eller hon i denna egenskap oförvitligt tjänstgjort under fem år, för åtta månaders undervisning i lön erhålla minst sju hundra kronor. Sådan lärare eller lärarinna skall från och med kalenderåret närmast efter det, då han eller

Om ändrade bestämmelser ang. aflöning åt ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor m. m.
(Forts.)

Om ändrade
bestämmelser
ang. aflöning
åt ordinarie
lärare och
lärarinnor vid
folkskolor
m. m.
(Forts.)

hon uppnår tio ordinarie tjänstår, dock icke före den 1 januari 1899, för nyss angifna undervisning bekomma ett alderstillägg af ett hundra kronor;

b) att den af herr J. Eliasson m. fl. väckta motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

c) att herrar N. Nilssons och N. Svenssons omförmälda motion icke måtte af Riksdagen bifallas;

d) att Riksdagen, vid bifall till hvad utskottet i mom. a) och b) hemställt, måtte, med godkännande af herr C. G. Grundells framställda yrkande, på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts framställning, att Riksdagen beslutade följande förändrade bestämmelser angående lönetillskott af allmänna medel för lärare och lärarinnor vid folkskolor, att från och med år 1899 lända till efter rättelse, nemligen:

Till aflönande af hvarje ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som i årlig lön åtnjuter, utom husrum, vedbrand och kofoder eller ersättning derför, minst sex hundra kronor, samt hvarje annan examinerad, vid folkskola antagen lärare eller lärarinna, som i årlig lön erhåller, förutom nämnda naturaförmåner eller ersättning derför, minst fem hundra kronor, eger skoldistrikt, derest läraren eller lärarinnan årligen meddelar undervisning i skolan under minst åtta månader eller 34¹/₂ veckor af året eller under den kortare tid, som Kongl. Maj:t på grund af särskilda förhållanden kan medgifva, att af statsmedel bekomma ett årligt bidrag, motsvarande två tredjedelar af den lön, läraren eller lärarinnan, förutom husrum, vedbrand och kofoder eller ersättning derför, åtnjuter, hvilket bidrag dock ej, utom i här nedan angifna fall, må öfverstiga fyra hundra kronor.

Derest ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola i denna egenskap oförvitligt tjänstgjort under så lång tid, att den årliga lönen till honom eller henne skall utgå för sagda undervisning med minst sju hundra kronor jemte de i lag bestämda naturaförmåner eller ersättning derför, eger skoldistrikt att årligen erhålla statsbidrag med fyra hundra sextiosex kronor sextiosju öre.

Har läraren eller lärarinnan oförvitligt tjänstgjort i folkskola som ordinarie ytterligare så länge, att den årliga lönen till honom eller henne af sådan anledning skall utgå för samma undervisning med minst åtta hundra kronor jemte de i lag bestämda naturaförmåner eller ersättning derför, eger skoldistrikt att årligen erhålla statsbidrag med fem hundra trettiofyra kronor trettiofyra öre; samt

e) att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, måtte medgifva, att för genomförande af den i mom. a) föreslagna löneförhöjningen det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslag för lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor, nu 4,300,000 kronor, må höjas med 270,000 kronor.

Beträffande utskottets under mom. c gjorda hemställan hade reservation anmälts

af herrar *von Friesen*, *Larsson* i Mörtlösa, *Anderson* i Tenhult, *Redelius* och *Persson* i Tällberg, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till den af herrar Nilsson och Svensson väckta motionen.

Mom. a) och b).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid föredragning af *mom. c* yttrade:

Herr Svensson i Olseröd: Herr talman, mina herrar! Utskottet har, säger det, egt giltiga skäl att afstyrka den af mig och herr Nilsson väckta motionen, emedan Riksdagen, då denna fråga senast var före, icke ansåg sig vilja ändra aflönings sättet beträffande kofoderersättning åt folkskolelärare. För min del kan jag icke se, hvarför icke ett sådant aflönings sätt skulle kunna ändras. Vid den tid, då denna aflöning kom till stånd, var grundprincipen, att staten skulle bidra med hälften och kommunen med hälften. Vi veta nu, att staten betalar $\frac{2}{3}$ till skolläraren i kontant ersättning, kommunen betalar $\frac{1}{3}$ och den öfriga ersättningen, som skulle motsvara $\frac{1}{3}$ af den kontanta ersättningen, utgöres i naturapersedlar, såsom byggande af skolhus, underhåll af skolmateriel och dylikt. Det kan hända, att vid den tid, då denna författning kom till stånd, proportionen härvidlag kunde anses vara riktig, men i närvarande tid tror jag för min del, att detta icke stämmer. Man vet ju, hurudana förhållandena äro i vår tid vid byggandet af skolhus, inköp af tomt för uppförande af skolhus och anskaffande af materiel. Det är icke så billigt, som det var på den tid, då författningen infördes. Då kunde man hafva ett skolhus, utan att det var så kostsamt. Man behöfde icke skaffa så mycket skolmateriel som nu, ty undervisningen gick för sig ändå. Numera får man enligt reglementet uppföra sådana skolhus, som skolinspektörerna ålägga skoldistriktet, och de flesta mycket dyrare än på nyssnämnda tid. Jag anser, att motionen är fullt berättigad; och därför ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den af mig och herr Nilsson väckta motionen.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman, mina herrar! Såsom herrarne torde erinra sig, är denna motion icke ny, utan har återkommit åtskilliga gånger och har hvarje gång af denna kammare blifvit bifallen. Nu sist, då den förevar, var det på grund af Första Kammarens motstånd, som den föll, i det att Första Kammaren afslog voteringspropositionen, så att frågan icke kom under gemensam votering, såsom varit afsedt med motionen, då den framställdes, såvida ej båda kamrarne bifallit densamma.

Det torde märkas, att motionen afser en ren anslagsfråga utan ringaste sammanknytning med lönerogleringsfrågan. Lönerogleringsfrågan kan en annan gång framkomma, men för min del har jag ansett, att dessa tvenne frågor utan vidare kunna afgöras hvar för sig. Vi motionärer hafva begärt ett visst anslag till kommunerna; och det är icke, såsom utskottet som skäl för afslag sökt göra troligt, att lärarne skulle komma i en annan ställning, än som från början varit afsedt, eller att de nu skulle blifva statens

Om ändrade bestämmelser ang. aflöning åt ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor m. m.
(Forts.)

Om ändrade
bestämmelser
ang. aflöning
åt ordinarie
lärare och
lärarinnor vid
folkskolor
m. m.
(Forts.)

och icke kommunens tjänare. Det med motionen åsyftade bidraget tillfaller helt och hållet skoldistriktet och ej skolläraren och kan således ej komma att verka i angifvet syfte. Vi motionärer hafva aldrig afsett någon rubbning i detta förhållande, utan vi hafva velat, att, såsom hittills, församlingarna hafva att välja skollärare, men att församlingarna, om motionen bifalles, skola få ersättning från staten äfven i detta fall med 66 kronor 67 öre, såsom nu redan sker med öfriga löneförmåner, som utgå med kontanta belopp till nämnda lärare. Utskottet har förmenat, att de till följd häraf måste betraktas såsom statens tjänare. Skulle en sådan uppfattning göra sig gällande, då borde de betraktas såsom statens tjänare redan nu, då de nu erhålla de 600 kronorna. Och då nu både Första och Andra Kammaren beslutat ett ytterligare ålderstillägg, har det blifvit endast $\frac{1}{3}$ af statsanslaget, på hvilken utskottet kan stödja sitt afslagsyrkande, föregifvande, att de härigenom blifva statens och icke kommunens tjänare. Det är verkligen en alltför liten skilnad för att motivera ett afslag. Jag anhåller om bifall till vår motion och afslag å sammansatta stats- och lagutskottets betänkande.

Herrar *Bengtsson* i Häradsköp och *Bromée* instämde häruti.

Herr *Husberg*: Då jag kommit att i utskottet få deltaga i behandlingen af denna fråga, alldenstund statsutskottet funnit skäligt hänvisa den till behandling af sammansatt stats- och lagutskott, skall jag be att få yttra ett par ord, eftersom jag tillhör den majoritet, som bestämt utskottets utlåtande.

Det skäl, som för mig varit afgörande, och på grund af hvilket jag för min del yrkat afslag på denna motion, har varit det, att jag anser, att motionen innebär i sig en ganska afsevärd rubbning af det förhållande, som från början fastslagits mellan kommunens och statens deltagande i kostnaden för lärarnes aflöning.

Det har ju allt ifrån början vidhållits den skilnad, att hvad beträffar naturaförmånerna, så skulle deras utgörande hvila på kommunerna, under det att staten skulle bidraga till folkskolelärarnes kontanta aflönande.

Nu afser motionen att vidtaga en rubbning i detta förhållande. Jag anser emellertid, att man icke bör utan ganska stor betänksamhet inlåta sig derpå, icke så mycket därför, att statens bidrag till denna speciella naturaprestation, om hvilken här är fråga, skulle vara så afsevärdt stort, men därför att jag tror, att om man har erkänt, att staten skall bidraga med två tredjedelar i utgörandet af denna naturaprestation, så kommer man med konsekvensens magt derhän, att man äfven måste erkänna, att staten skall bidraga med två tredjedelar jemväl i kommunernas kostnad för anskaffande af bostad och vedbrand.

De skäl, som motionärerna anført för statens deltagande i kofoderersättningens utgörande, de kunna med någon förändring af ordalagen med fullkomligt lika befogenhet tillämpas äfven i afseende å den ifrågasatta skyldigheten att deltaga i kostnaderna för

anskaffande af husrum och vedbrand. Motionärerna säga: »Då staten bidroge med två tredjedelar af lönen till folkskolelärare och folkskolelärarinna, och kofodret icke kunde annorlunda anses än såsom en del af sådan lön, syntes motionärerna följdriktigt, att statens bidrag borde afse jemväl nämnda löneförmån.» Ja, med samma skäl kan man säga, att då staten bidrager med två tredjedelar af lönen och då förmånen af bostad och vedbrand icke kan annorlunda anses än såsom en del af en sådan lön, synes följdriktigheten fordra, att staten bidrager dertill.

Jag anser, att motionerna, om man tänker på de nära liggande konsekvenserna, hafva en ganska stor omfattning, så stor, att man bör betänka sig, innan man viddtager denna förändring, som i sina följder måste medföra något vida mera.

Detta har för mig varit det bestämmande skälet, att jag ställt mig tveksam gent emot motionen, hvarför jag också anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Friesen: Herr talman! Det är icke lämpligt att, såsom den föregående talaren gjorde, anställa jemförelse mellan den nu ifrågavarande naturaförmånen och öfriga naturaförmåner, som skollärarye åtnjuta. Det förhåller sig nemligen så, att denna löneförmån i det ojemförligt största antal fall icke åtnjutes in natura, utan genom en kontant ersättning. En statistisk redogörelse häröfver är vid ett föregående tillfälle lemnad i en motion, som, om jag minnes rätt, väcktes af en representant på upsälälänsbänken. Jag har den nu icke till hands, men såsom herrarne ock veta af egen erfarenhet, är förhållandet, att denna löneförmån i det ojemförligt största antal fall utgår i form af penningar. Denna löneförmån har således blifvit en penninglön, och vid sådant förhållande finnes det, synes det mig, ingen anledning, hvarför icke staten skulle bidraga till denna penninglön lika väl som till den öfriga penninglönen för folkskolelärarne. Nu vore det naturligtvis önskeligast, om hela denna bestämmelse om kofoder eller sommarbete bortfölle, och ersattes med en bestämmelse om en kontant summa såsom kofoderersättning. Det vore det enda rätta och det mest praktiska. Såsom bestämmelsen nu är, föranleder den tvister mellan lärarne och församlingarna, hvilka icke äro uppbyggliga på någotdera hållet. Dessa tvister skulle man säkert undgå, om kofoderersättningen i lag fixerades till en bestämd summa. Det har också försökts att erhålla en sådan fixering, men detta har strandat på Första Kammarens motstånd.

Nu hafva motionärerna tydligen tänkt sig, att om de i en gemensam votering kunde få igenom det förslag, som de nu framlagt, skulle sedermera motståndet från Första Kammarens sida lätt häfvas, och då vore denna fråga löst på ett tillfredsställande sätt.

Jag för min del såge helst, om man kunde genast taga steget fullt ut och kunde införa den bestämmelsen, att i stället för kofoder skulle lemnas ett kontant belopp af 100 kronor, till hvilket staten skulle bidraga med två tredjedelar. Men då jag icke tror, att det finnes någon utsigt att på en gång få igenom ett sådant

Om ändrade bestämmelser ang. aflöning åt ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor m. m.
(Forts.)

Om ändrade
bestämmelser
ang. aflöning
åt ordinarie
lärare och
lärarinnor vid
folkskolor
m. m.
(Forts.)

förslag, så skall jag, herr talman, anhålla att få yrka bifall till reservationen eller till den i ämnet väckta motionen.

Häruti instämde herrar *Zotterman, Rydberg, Sundblad, Johansson* i Berga, *Sandquist, Odqvist, Olsson* i Skiftinge, *Hultkrantz, Persson* i Tällberg, *Olsson* i Asak, *Norman, Johansson* i Stensjö, *Zakrisson, Johansson* i Mellby, *Jansson* i Djursåtra, *Hammarström, Olsson* i Ornakärr, *Hammarlund, Jönsson* i Färeköp, *Anderson* i Hasselbol, *Eriksson* i Elgered, *Persson* i Killebäckstorp, *Walter, Svensson* i Karlskrona, *Jansson* i Krakerud, *Ericson* i Ransta, *Olsson* i Tyllered, *Jansson* i Taberg, *Andersson* i Lysvik, *Lundblad, Johanson* i Valared, *Olsson* i Frösvi, *Mallmin* och *Emthén*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt propositioner af herr talmannen gifvits å hvarterdera af de gjorda yrkandena, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll den i ämnet väckta motionen.

Mom. d) och e).

Biföllos.

§ 8.

Om för-
bättrade löne-
förmåner åt
vissa lärare
och lärarinnor
vid folkskolor
och småskolor.

Slutligen föredrogs sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om förbättrade löneförmåner åt vissa lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 60), som blifvit till förberedande behandling af sammansatta stats- och lagutskottet öfverlemnad, hade herr *A. Thylander* föreslagit, att Riksdagen för sin del ville besluta, att lärare och lärarinnor vid småskolor, äfvensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, hvilka före 1885 antingen genomgått en kurs vid något privat seminarium med 7 å 8 månaders kurs, eller ock på annat sätt före samma tid ådagalagt, att de egde kunskaper och färdigheter, som gjorde dem skickliga att innehafva ofvannämnda tjenster, skulle erhålla samma lagstadgade löneförmåner som examinerade lärare och lärarinnor, då för dem kunde företes intyg från statens folkskoleinspektör och församlingens skolråd om, att de en längre tid till dessa myndigheters fulla belåtenhet fullgjort sina åligganden.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Thylander begärde ordet och yttrade: Oaktadt utskottet har afstyrkt min motion, vill jag dock yttra några ord till försvaret för densamma.

Då Riksdagen förlidet år beslöt en löneförbättring åt rikets småskolelärarecorps, så var det inom denna corps en grupp, som icke kunde deltaga i den glädje, som corpsen kände öfver Riks-

dagens beslut, nemligen småskolans oexaminerade lärare och lärarinnor. Dessa fingo nemligen icke deltaga i den förmån, som Riksdagen förlidet år beslöt. En misstämning uppstod emellertid i anledning häraf. Denna misstämning tog sig uttryck vid Lunds stifts allmänna folkskoleläraremöte i Kristianstad sistlidet års sommar. Vid detta möte upptogs på programmet bland annat det spörsmålet: Bör icke något göras, för att småskolelärarinnornas betyg, som förvärfvats genom deltagande i en 7 å 8 månaders kurs vid någon af de privata läroanstalterna för utbildande af lärarekrafter åt småskolan, hvilka funnos före år 1886, må förläna berättigande till den af årets Riksdag beslutade högre lönen?

Om förbättrade löneförmåner åt vissa lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor.

(Forts.)

Diskussionen öfver denna fråga utmynnade i följande resolution:

Mötet önskar, att Kongl. Maj:t och Riksdag ville så snart som möjligt medgifva, det äfven de vid småskolor och mindre folkskolor anställda lärare och lärarinnor, hvilka i längre tid till församlings och folkskoleinspektörs fulla belåtenhet skött sina befattningar, måtte i aflöning räknas lika med de enligt senare lagbestämmelser löneberättigade.

Eftersom jag var mötesdeltagare, uppdrogs det mig att bära fram denna fråga till Riksdagen. Detta är anledningen, hvarför jag väckt min motion. Såsom af resolutionen framgår, har nämnda möte i Kristianstad yrkat lindring i kompetensvilkoren för alla oexaminerade lärare och lärarinnor, men i min motion har jag begärt en sådan lindring endast för dem, som före år 1885 antingen genomgått en kurs vid något privat seminarium med 7 å 8 månaders kurs, eller ock på annat sätt före samma tid ådagalagt, att de egde kunskaper och färdigheter, som gjorde dem skickliga att innehafva ofvannämnda tjänster. Orsaken till, att jag i klämman bestämt mig just för tidpunkten 1885, ligger deri, att jag sökt skaffa mig underrättelse om, vid hvilken tid ungefär, de privata seminarier, som icke egde dimissionsrätt, upphört att verka, och jag har erhållit ungefär följande uppgifter: Sådana seminarier hafva funnits i Ystad åren 1878—1881, (och jag skall be att få tillägga några ord, för att visa, att dessa seminarier arbetat väl).

I Ystad öfvervakades undervisningen af folkskoleinspektören, kyrkoherden Petrén, och betygen underskrefvos af förste läraren vid folkskolan L. Almer.

I Landskrona under åren 1874—1880. Betygen underskrefvos af seminariets föreståndare, folkskoleinspektören och regementspastorn Åkesson Lundegård, och skolan inspekterades af prosten Qviding och kyrkoherden Petrén.

I Lund under åren 1875—1877. Seminariets föreståndare var öfningsläraren vid folkskolelärareseminariet P. Johnsson. Undervisningen öfvervakades af rektorn vid dervarande folkskolelärareseminarium P. Wingren, hvilken tillika med biskop Flensburg underskref betygen.

I Stockholm under åren 1882—1884. Betygen underskrefvos af seminariets föreståndare Joh. Löfvén och af rektorn vid folkskolelärarinneseminarieret Karl Kastman.

Om för-
bättrade löne-
förmåner åt
vissa lärare
och lärarinnor
vid folkskolor
och småskolor.

(Forts.)

I Hörby år 1867. Seminariet förestods af pastorsadjunkten Joh. Efvergren, som ock underskref betygen.

I Kristianstad 1884. Betygen underskrefvos af seminariets föreståndare.

I Örebro 1879. Betygen underskrefvos af föreståndaren och folkskoleinspektören.

Sedan 1884 har således enligt dessa uppgifter icke några sådana privata seminarier arbetat, som, om jag så får säga, utexaminerat »olagliga» lärare och lärarinnor. Vid denna tid tycktes statens och landstingens seminarier hafva kommit så långt, att de i det allra närmaste kunde tillgodose behofvet af lärare och lärarinnor för småskolorna. Och de privata seminarier, som från den tiden fortsatte med sin verksamhet, skaffade sig rättighet att anställa laglig examen. Följaktligen har, så vidt jag kunnat finna, de flesta oexaminerade lärare och lärarinnor skaffat sig sina betyg före år 1885. Detta är också en af anledningarne, hvarför jag i klämman i min motion insatt detta årtal. En annan anledning dertill är den, att jag på nyåret, när jag kom hit upp till Riksdagen, vid samtal i frågan med en del äldre ledamöter fick det rådet att insätta detta årtal, emedan de trodde, att det derigenom skulle gå lättare för sig att få motionen igenom.

Nu säger utskottet, att jag, i stället för att ha föreslagit förmånens tillerkännande ofter den tidpunkt, lärare genom undergången seminariekurs styrkt sin skicklighet, borde ha begärt lindring i kompetensvilkoren för dem från den tid, de tillträdit sin befattning. Men utskottet tillägger, att »i sådant hänseende skulle kunna ifrågasättas, om ej de nu uppställda kompetensvilkoren för erhållande af högre aflöning böra undanrödjas för de lärare och lärarinnor, som blifvit anställda vid småskola före den 11 januari 1878». Jag ber att få påpeka den omständigheten, att samma förmån, som jag i min motion föreslagit för de lärare och lärarinnor, som skaffat sig sin examen före 1885, ega just de lärare och lärarinnor, som fått sina platser före den 11 januari 1878. Ty jag har aldrig kunnat tänka eller föreställa mig, att en folkskoleinspektör skulle meddela betyg, förrän han förvissat sig om, att vederbörande lärare eller lärarinnor egde de kunskaper, som vore vilkoret för betygets erhållande. Samma sak sökte jag ock framhålla vid mötet i Kristianstad, der jag tydligt visade nödvändigheten af, att lärarinnan, om hon ville komma i åtnjutande af lönetillägget, underkastade sig ett prof af folkskoleinspektören i skolrådets närvaro.

Vidare säger utskottet, att det vore en fara i att bevilja en sådan lindring i kompetensvilkoren, som jag föreslagit, emedan detta kunde komma att motverka sträfvandet att befolka småskolorna med endast examinerade lärare och lärarinnor. Mig förefaller det dock, som om det skulle vara möjligt att sätta en sådan gräns, att den faran kunde undanrödjas, äfven om man bifölle min motion. Som det nu är, måste de lärare och lärarinnor, hvarom jag i min motion talar, för en lägre lön göra samma arbete, som för den högre lönen fordras af examinerade lärare och lärarinnor.

När utskottet vidare säger, »att de oexaminerade lärare, hvilka

tillträdt sina platser, efter det ofvannämnda kungörelser af åren 1878 och 1881 blifvit gällande, böra dessutom redan vid tillträdet hafva varit fullt medvetna derom, att de saknade utsigter till erhållande af högre aflöning», ber jag att i detta hänseende få hänvisa till ett yttrande, som faldes vid det nämnda mötet i Kristianstad. Det lyder så: »Hvad visste de om skillnaden på seminarier, när de begåfve sig åstad för att utbildas för lärarinnekallet? De sökte sig in helt enkelt der det fans utrymme eller dit de hade närmaste vägen. Först sedan de en del år varit i tjänst, och det ifrågasattes att få lönen höjd till 300 kr., gjorde de den upptäckten, att de ej hade den rätta examen.

Det förstås; en utväg fans, den att underkasta sig ny pröfning. Men att i en handvändning detaljeradt plocka fram allt det vetande, som blifvit dem bibringadt för en del år tillbaka, fölle sig allt ganska svårt, och jag är öfvertygad om, att rätt hvilken annan som helst, folkskolelärare eller prest, läkare eller jurist, skulle betänka sig mer än en gång, innan han underkastade sig nytt examensprof. Och så har det kommit sig, att de gått der och arbetat för en ringa lön, så knapp, att de för sin möda med knapp nöd haft sin bergning.»

Enligt den kongl. propositionen för i fjol utgör hela personalen af småskolelärare och lärarinnor 7,737 personer; och af dessa kunna 645 icke lagenligt komma i åtnjutande af den högre aflöningen. Men nu är det ej så olyckligt för alla, ty det finnes åtskilliga församlingar, hvilka anse sig ha råd att, såsom ett erkännande af lärarinnans förtjenstfulla arbete, höja lönen till samma belopp, som de examinerade lärarne och lärarinnorna få. Så är förhållandet i Malmö. Der finnas sju stycken oexaminerade lärarinnor, men skolrådet och stadens folkskoleinspektör ha ansett dem i kunskaper och undervisningsskicklighet fullt jemförliga med de öfriga och föreslagit åt dem samma lön som åt öfriga lärarinnor, och kyrkostämman har villigt godkänt deras förslag.

Jag kan ej säga, i huru stor utsträckning detta system tillämpas på landet, men jag känner många lärarinnor, hvilka, utan att ega lagstadgad examen, af sina församlingar fått uppbära den högre lönen, oaktadt dessa ej fått statsanslag dertill. Men i de församlingar, som ej ha råd att betala löneförhöjningen sjelfva, är det naturligt, att lärarinnorna i stället få draga vefven.

Andra Kammarens första tillfälliga utskott har i år haft att behandla en motion, som gick ut på, att staten skulle öfvertaga all utbildning af lärare och lärarinnor för småskolornas behof. Utskottet afstyrkte motionen och anförde såsom motiv för detta afstyrkande bland annat: »Ändtligen lemnas ock genom den nuvarande anordningen af småskolelärareutbildningen tillfälle för det enskilda initiativet att göra sig gällande. Fara är, att, om motionärens önskningsmål skulle förverkligas, de nuvarande privata seminarierna skulle småningom upphöra. Detta blefve helt visst till skada för skolan. Den fria tuffan, som hittills rådt på detta område, har verkat uppryckande och varit till gagn för småskolans utveckling.»

Om förbättrade löneförmåner åt vissa lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor.

(Forts.)

Om förbättrade löneförmåner åt vissa lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor.

(Ports.)

Jag vet icke, huru långt tillbaka i tiden, utskottet skulle vilja medgifva mig rättighet att gå vid tolkningen af detta lika vackra som sanna vittnesbörd; men jag vet bestämdt, att de af mig nu åberopade lärarne och lärarinnorna hafva nedlagdt en god del af sin bästa fysiska och andliga kraft på fosterlandets altare genom att nedlägga de första kunskapsfröna i små barnasjälur. Jag vet äfven, att om man förmådde samla intygen öfver deras välsignelserika och fruktbarande verksamhet, skulle dessas tyngd i vågskålen tyda på, att äfven de kunde förtjena ihågkommas, när man genom löneförbättring erkänner ett godt arbete. Och skulle jag följa min egen drift, skulle jag önska mig ega förmåga att så kunna föra deras talan, att jag kunde vinna sympatier för min motion åtminstone i denna kammare. Jag vågar nu icke hoppas detta, i synhet som utskottet afstyrkt min motion utan att någon som helst reservation deremot afgifvits, och därför vågar jag ej framställa något yrkande. Men jag vågar hoppas, att mitt anspråklösa liktal må få betraktas såsom en värdsam anhållan om ursäkt för mitt dristiga tilltag att hafva framburit motionen.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtanden:

n:o 83, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afskrifning af den från viss jord inom Skåne m. fl. provinser utgående kyrkotioden,

n:o 84, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upphörande af den i Skåne, Halland och Blekinge utgående helgonskyld,

n:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upphörande af den i Göteborgs och Bohus län utgående landskyld,

n:o 86, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af magnesitförekomster,

n:o 87, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anläggande af ett järnvägsspår från Gellivare station till Koskulls kulle,

n:o 88, i anledning af väckt motion om utdelande vid riksdagens början af Riksdagens revisorerers berättelse angående statsverket,

n:o 89, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster,

n:o 90, i anledning af väckt motion i fråga om rätt för rust-

och rotehållare att förfoga öfver soldattorp, som ej äro till soldat upplätne,

n:o 91, i anledning af väckt motion i fråga om ändrade bestämmelser rörande soldatkontrakt vid indelta armén,

n:o 92, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk,

n:o 93, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande af kostnader för en gradmätning å Spetsbergen,

n:o 94, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af ytterligare medel till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen,

n:o 95, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående uppförande af nytt posthus i Malmö m. m., och

n:o 96, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverflyttning af ett anslagsbelopp från en institution till en annan vid universitetet i Lund;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge, och

n:o 30, i anledning af väckt motion om nedsättning af tullen å malen spanmål;

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 77, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande införande af obligatoriskt rättsligt försvar för tilltalade i brottmål;

n:o 78, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 13 kap. 4 § giftermålsbalken, dels ock en i anledning af berörda proposition väckt motion,

n:o 79, i anledning af väckt motion angående inskränkning i aktiebolags rätt till förvärf af fast egendom å landet,

n:o 80, i anledning af kamrarnes beslut beträffande Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflättna proposition, n:o 40, med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, samt i ämnet väckta motioner,

n:o 81, i anledning af kamrarnes återremiss af lagutskottets utlåtande n:o 56 i anledning af väckt motion angående tillägg till förordningen om offentlighet vid underdomstolarne,

n:o 82, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af §§ 15, 18, 19 och 32 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm,

n:o 83, i anledning af justitieombudsmannens framställning om ändring af bestämmelserna rörande återfallspreskription, och

n:o 84, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande viss del af lagutskottets hemställan i dess utlåtande n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige och till lag om renmärken samt i anledning af i ämnet väckta motioner; samt

särskilda utskottets n:o 1 memorial:

n:o 3, i anledning af dels återremiss, dels skiljaktiga beslut rörande vissa delar af utskottets utlåtande n:o 1 i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga proposition n:o 28 samt två i följd af samma proposition väckta motioner.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *A. Olsson* i Mårdäng under tio dagar från och med den 5 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11,19 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Fredagen den 6 maj.

Kl. 2,³⁰ e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne april.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtanden n:is 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, och 96;

bevillningsutskottets betänkanden n:is 29 och 30;

lagutskottets utlåtanden och memorial n:is 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83 och 84; samt

särskilda utskottets n:o 1 memorial n:o 3.

§ 3.

Ordet lemnades härefter till

Herr vice talmannen Swartling, hvilken yttrade: Herr talman! Med fäst afseende å den korta tid, som återstår af riksdagen, måste det anses vara önskvärdt, att de ärenden, som kunna gifva anledning till gemensamma voteringar och som äro af natur att kunna inverka på statsregleringen, blifva snarast möjligt afgjorda. Jag tillåter mig därför hemställa, att kammaren ville besluta, att på föredragningslistan för morgondagens plenum måtte bland två gånger bordlagda ärenden närmast efter sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 4 få uppföras följande ärenden i den ordning, jag nu nämner dem: bevillningsutskottets betänkande n:o 30, statsutskottets utlåtanden n:is 80 och 81, statsutskottets memorial n:o 82, statsutskottets utlåtanden n:is 87, 89, 93, 94, 95 och 96 samt derefter bevillningsutskottets betänkande n:o 29 och sedan de öfriga ärendena i vederbörlig ordning.

Hvad herr vice talmannen sålunda hemställt, bifölls af kammaren.

§ 4.

Herr friherre C. C:son Bonde begärde ordet och yttrade: Herr grefve och talman! På grund af Riksdagens beslut att icke inköpa svenska teatern och med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående teaterverksamhetens ordnande samt den inträffade händelsen, att dramatiska teaterns användande blifvit förbjudet, får jag härmed vördsamt föreslå, att Riksdagen måtte besluta:

1) i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes för nästkommande Riksdag framlägga förslag till uppförande af en ny dramatisk teater;

2) att för år 1899 å extra stat anvisa 50,000 kronor att afsättas till en fond för uppförande af ett nytt teaterhus;

3) att åt det bolag, som jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga proposition möjligen kan komma att öfvertaga operaverksamheten i det nu uppförda stora teaterhuset, den blifvande teaterbyggnaden, för den händelse den kommer till stånd, må på hufvudsakligen samma villkor upplåtas samt att bolaget äfven dessförinnan må ega att å den stora teatern vid sidan af operaverksamheten, om omständigheterna sådant medgifva, äfven utöfva dramatisk verksamhet, hvar emot bolaget i sistnämnda fall berättigas att af kommande vinstmedel få tillgodogöra sig den årliga ränta efter 5 procent å insatt aktiekapital, hvartill tillgång möjligen något föregående år saknats.

Den sålunda aflemnade motionen, som erhöll ordningsnummern 240, begärdes på bordet och bordlades.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckt motion om tillägg till § 107 regeringsformen, och

n:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående revision af regeringsformen, riksdagsordningen och tryckfrihetsförordningen;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 97, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående jordafsöndring från den till indragna förra öfverstebostället Kastellegården n:o 1 om 6 mantal i Ytterby och Rödbo socknar, Inlands södra härad af Göteborgs och Bohus län hörande lägenheten Högen, och

n:o 98, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Brita Kristina Nylander; samt

bankoutskottets memorial:

n:o 8, angående inköp af tomt för afdelningskontoret i Falun,

n:o 9, angående anslag till en byggnad för riksbankens kontor i Kalmar, och

n:o 10, angående anslag till inköp af tomt och uppförande af en byggnad för riksbankens blifvande kontor i Karlskrona.

§ 6.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 72, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna;

n:o 73, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet; och

n:o 74, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,40 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.